

ΦΟΙΒΟΣ

ΕΠΙΜΗΝΙΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΑΣ

ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΧΩΡΙΟΥ

ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΕΝ ΕΛΛΕΙΨΕΙ ΙΑΤΡΟΥ

ΓΙΟ

Ι. Η. ΠΙΡΡΑΛΑ

Ἐπισηία συνδρομὴ δραχ. ν. β, προκληρωτέας ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἔτους.

ΕΤΟΣ Δ'.—Ἐν Ἀθήναις, τῇ 4 Νοεμβρίου 1882.—ΑΡ. 12.

Α'. ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΙΕΙΑ.

Περὶ μiasμῶν καὶ μολυσμῶν.

(Συνέχεια προηγ. φύλλου)

"Ὅτι δὲ τὴν σήψιν ἀποταλοῦσιν ἀπλετα σμήνη μικροζωαρίων δῆλον τοῦτο γίνεται ἐκ τοῦ ἐξῆς πειράματος. Ἐὰν ἐν διαφόροις ἀγγείοις υαλίνοις τεθῶσιν ἐπὶ τινος ἡμέρας μετὰ ὕδατος, εἰς τὸ μὲν στελέχη ἀνθέων, εἰς τὸ δὲ κλάδοι φυτῶν, εἰς ἄλλα κόκκοι καννάβεως (κανναβουρίου), κόκκοι ποπέρεως, τμήματα ἀχύρου, τμήμα ζωϊκῆς ὕλης, κρέατος, ἄμυλον κλ. καὶ ἀφεθῶσιν ἡρεμα ἐπὶ τινος ἡμέρας· ἐν ἐκάστῳ τούτων παράγεται σήψις, καὶ τὸ ὕδωρ θολοῦται. Ἐὰν ἐλαχίστη ραυὶς τοιοῦτου ὕδατος τεθῇ ἐπὶ φακοῦ μικροσκοπίου μόνον 150. κίς μεγεθύνοντος, διορῶνται ἀπλετα σμήνη μικροζωαρίων διαφέροντα πρὸς ἀλλήλα κατὰ τὸ εἶδος τῆς ὕλης, κατὰ διάφορον σχῆμα καὶ μέγεθος, κατὰ χρῶμα κλπ..

Πλήθη τούτων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον μεταφέρονται εἰς τὸν ἀέρα μετὰ τῶν ἀτμῶν τοῦ ὕδατος, ὑπερἀενίως ἐξατμίζεται· οἱ ἀτμοὶ οὗτοι εἰσὶ κατάκοροι ἐκ τῶν τοιούτων μικροζωδαρίων, καὶ οὕτως ὁ ἀήρ τῆς ἀτμοσφαίρας, ὃν ἀναπνέομεν, ἐμπεριέχει πλήθη τοιούτων μικροζωδαρίων, καὶ τόσον μᾶλλον ὅσον ἐγγύτερα εὐρίσκεται τις εἰς τὴν πηγὴν τῆς παραγωγῆς.

Ὁ ἀήρ λοιπὸν τῆς ἀτμοσφαίρας ἐμπεριέχει πάντοτε μικροζωδάρια κατὰ τοὺς διαφόρους τόπους τῆς παραγωγῆς αὐτῶν, ἧτις γίνεται οὐ μόνον ἐκ τῆς σήψεως, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ζώων διότι πᾶν εἶδος ζώου, ἐξάγει διὰ τῆς ἐκπνοῆς καὶ τῆς ἀδηλου διαπνοῆς ἀτμοὺς περιττῆς σηπτικῆς ὕλης ἐκ τοῦ σώματος, ἧτις τάχιστα παράγει μικροζωδάρια.

Ὁ ἀήρ τοῦ θαλάμου ἔνθα διαμένουσιν ἄνθρωποι, ὁ ἀήρ τοῦ σταύλου, τοῦ ἵππογείου, τοῦ νοσοκομείου καὶ λοιπὰ περιέχει διαφάρα κατὰ τὸ εἶδος μικροζωδαρία.

Ἐν γένει εἰπεῖν ὁ ἀήρ, ὃν συνήθως ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ ἐν τῇ πόλει ἀναπνέομεν, ἐμπεριέχει σμήνη παντοίων μικροζωδαρίων, καὶ ἕκαστος ἄνθρωπος κατὰ πᾶσαν ἀναπνοὴν εἰσπνέει μυριάδας τοιούτων, τὰ ὅποια ἐὰν ᾖσι ὑπὲρ τὸ δέον πολλὰ, κοραίνουσι τὸν διοργανισμόν τοῦ ἀναπνέοντος, καὶ ἐπιφέρουσι κακουχίαν καὶ νόσον.

Ἡ δὲ βλάβη αὕτη γίνεται διότι τὰ μiasματικά καὶ μολυντικά μικροζωῦφια ἐπιφέρουσιν ἐπὶ σώματος ὑγείας ζώου ἢ ἀνθρώπου ζύμωσιν τινὴ πρὸς πολυπλασιασμόν αὐτῶν, ἐξ ἧς παράγεται νόσος. Ἐἴνε δὲ τόσον εἰδῶν ζύμωσις ὅσον εἰδῶν εἰσὶ καὶ τὰ μικροζωδάρια. Ἐκαστον δὲ εἶδος φιλεῖ ἴδιον σῶμα ἐπιδεικτικόν πρὸς τὴν ζωογόνησιν τοῦ εἶδους αὐτοῦ· διὰ τοῦτο πάντα τὰ μίγματα καὶ μολύσματα οὐδόλως εὐδοκιμοῦσιν ἐπίσης πρὸς πάντας. Ὑπάρχουσιν μiasματικά καὶ μολυντικά νόσοι εἰς τὰ ζῶα μόνον μεταδιδόμεναι, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον· ἀλλαι δὲ μόνον εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ οὐχὶ εἰς τὰ ζῶα· ἀλλαι δὲ μεταδίδονται εἰς τὸν μὲν καὶ εἰς τὸν δὲ ἔχει· διότι ὑπάρχει ἴδια τις διάθεσις πρὸς τὸ μόλυσμα καὶ τὸ μίγμα· διὰ τοῦτο τινὲς οὐδόλως προσβάλλονται ὑπὸ ἐνλογίας, σιφυλίδος, ἐλώδους πυρετοῦ κλπ. εἰσὶ δὲ καὶ μίγματα καὶ μολύσματα φιλοῦντα ἀναφαίνεσθαι πρὸς ἓν μόνον μέρος τοῦ σώματος· π. χ. τὸ μικροζωδάριον τῆς ψώρας φιλεῖ τὴν ὑπὸ τὴν ἐπιδερμίδα διαμονὴν του κλπ.

Καὶ ὅτι μὲν αἱ νόσοι γίνονται ἐκ τῶν μικροζωδαρίων, δη-

λου τούτου γίνεται ἐκ πολλῶν ἐνξανθηματικῶν νόσων, παρ' αἷς ἀνεκαλύφθησαν μικροζωδάρια, π. χ. ἡ ψώρα, ἧτις παράγεται ἐκ τοῦ πολυπλασιασμοῦ τοῦ καλουμένου Ἀκαρος. (Ἴδὲ Φοῖβον Τ. Δ. σελ. 89.)

Ἡ σύφιλις παράγεται ἐξ ἴδιου εἶδους μικροζωδαρίου, τὸ ὅποιον παρὰ πολλῶν ἐβεβαιώθη, καὶ εἶνε δύο εἰδῶν, τὸ ἓν τῶν ἔλκεων καὶ τὸ ἄλλου τῆς βλεννορροίας.

Παρατηρήθη ὅτι, ἡ ἐνσκήψασα νόσος ἐπὶ τῶν μεταξοσκωλήκων προέρχεται ἐκ μικροζωδαρίων, τὰ ὅποια παράγονται ἐξ ὧν, τὰ ὅποια ἐναποθέτουσιν ἐπὶ τοῦ σώματος μυῖαι τινες. οἱ δὲ ἐκ τούτων ἐκωλλαπτόμενοι σκώληκες ἐκμυζῶσι τοὺς ἴλιπώδεις χυμοὺς τοῦ σκώληκος, καὶ οὕτω παράγεται νόσος καὶ θάνατος αὐτῶν· οἱ σκώληκες οὗτοι κατόπιν μεταμορφοῦνται εἰς μυῖας καὶ ἀπέρχονται.

Β'. ΥΓΙΕΙΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ.

Ἐπερὶ τροφῶν.

Δύο εἰδῶν τροφαὶ εἰσιν· αἱ μὲν εἰσὶν ἐκ τῶν ζώων, αἱ δὲ ἐκ τῶν φυτῶν.

Ἐπερὶ τῶν ἐκ ζώων τροφῶν.

Ἡ σὰρξ τοῦ ζώου χρησιμεύει ὡς τροφή· τῆς δὲ σαρκὸς τὸ κυρίως θροπτικὸν μέρος εἶνε τὸ κρέας. Ἀλλὰ τοῦτο ἵνα χωνεύσῃ καλῶς ἐν τῷ στομάχῳ πρέπει νὰ ἦνε καλῶς βρασμένον ἢ ψημένον, καὶ καλῶς μασσημένον ἐν τῷ στόματι ὡς καὶ πᾶσα τροφή. Τὸ οὕτως ἔχον κρέας ἦταν καταπωθῆ, καὶ ἔλθῃ εἰς τὸν στόμαχον, ἐπενεργεῖ εὐθὺς ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς μεμβράνης τοῦ στομάχου, ἧτις ἐρυθροῦται, ἐξοιδούται καὶ ἐκκρέει ἴδιον ὑγρὸν καλούμενον γαστρικὸς χυμὸς, ὅστις ἐπενεργεῖ ἐπὶ τῶν ἐν τῷ στομάχῳ τροφῶν ὡς ζυμικὴ ὕλη. Ὁ γαστρικὸς χυμὸς ἐκκρέει τόσον περισσύτερος, ὅσον περισσότεραι εἰσὶν αἱ ἀζωτοῦχαι τροφαί. Διὰ τοῦτο αἱ μὴ ἀζωτοῦχοι τροφαὶ δὲν προκαλοῦσιν ἡκροὴν τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ. (ἀζωτοῦχοι ἔλαι εἰσὶν αἱ κρεατώδεις ὡς κατόπιν λέξομεν.)

Ὁ γαστρικὸς χυμὸς ἔχει τὴν ιδιότητα τοῦ διαλύειν τὰς ἀζωτούχους τροφάς, καὶ μεταβάλλειν ταύτας εἰς μάξαν ὁμοιοειδῆ χυλώδη.

Ὅταν ὁ στόμαχος ᾖ κενὸς τροφῶν, οὐδὲν ὑπάρχει ἐν αὐτῷ παρὰ μόνον μικρὸν ποσὸν ἀλκαλούχου βλέννης, καὶ μικρὸν ποσὸν χυμοῦ ἐκκρέοντος.

Ὁ γαστρικὸς χυμὸς εἶνε φύσει ὑπόξυνος. Ἡ τοιαύτη ὀξύνοτης συντελεῖ πρὸς τὴν εὐπεψίαν καὶ διάλυσιν τῶν κρεάτων τροφῶν.

Διὰ τοῦτο ὅταν τις τρώγῃ κρέας ὑπτὸν (ψητὸν) καὶ βραστὸν, πρέπει νὰ τρώγῃ ὑπόξυνον καρύκευμα, σαλάταν ἢ μιντωτὸν (μουστάρδα), ἢ ἄλλο τι ὅμοιον. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ αἰνός συντελεῖ πρὸς εὐπεψίαν τοῦ κρέατος· διότι αὐξεῖ τὴν ὀξύνοτητα τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ· ἐτι μᾶλλον αὐξεῖ ταύτην τὸ οἰρόπνευμα· διὰ τοῦτο ρακοπόνηρον ρακίου πρὸ τῆς ἐνάρεξως τοῦ φαγητοῦ συντελεῖ πρὸς τὴν εὐπεψίαν· τοῦτο ἰδίως ὠφελεῖ τοὺς ἔχοντας χαλερικὴν κρῆσιν. Διὰ ταῦτα ὅσοι ὑπόκεινται εἰς ὀξυνώσεις ἢ πυρώσεις (ἀνικανσιλίας) τοῦ στομάχου, ὑπερσημαίνει ὅτι ὁ γαστρικὸς χυμὸς εἶνε πολὺ ὀξύνης, βλάπτονται ἐκ τῆς πύσεως τούτων· διότι χαλιπρύνεται ὁ στόμαχος καὶ ἡ πέψις βραδύνει· οἱ τοιοῦτοι εἰάν πίνωσι ρακὴν ἢ οἶνον ὑψίστανται μείζονα πύρωσιν καὶ ὀξύνῃ, καὶ ὑποφύρουσιν ἐκ δυσπεψίας. Οἱ τοιοῦτοι λοιπὸν πρέπει ν' ἀπέχωσι τῆς πύσεως ρακῆς ἢ οἶνον.

Ὅσοι δὲ τρώγουσι πολὺ κρέας καὶ δὲν πίνουσιν οἶνον, αὐτοὶ καθίστανται π ο δ α γ ρ ι κ οί .

Ἐκ τῶν ζωϊκῶν τροφῶν αἱ μᾶλλον εὐπεπτοὶ εἰσὶ τὰ ὀνά καὶ τὸ γάλα, ὅταν ταῦτα ἀνέχεται ὁ στόμαχος· διότι εἰσὶ τινὲς, αἵτινες δὲν χωνεύουσι ταῦτα καλῶς.

Τὸ κρέας, τὸ ὅποσον εἶνε τὸ κυρίως παρέχον τροφήν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀποτελεῖται ἐκ νημάτων, ἅτινα καλοῦνται ἴνες, αὗται δὲ συνίστανται ἐκ μορίων προσκειμένων ἀλλήλοις· τὰ μόρια ταῦτα εἰσὶ σφαιροειδῆ, καὶ καλοῦνται ἐνικῆ. Ὅσοι λοιπὸν τροφαὶ ἔχουσιν ἐνικῆν, αὗται εἰσὶ θρεπτικαὶ ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ ταύτης. Ἡ ἐνικῆ αὕτη εὐρίσκεται καὶ εἰς τὸν τυρὸν, καὶ εἰς τὰ ἔσπρια, ὅθεν καὶ ταῦτα εἰσὶ θρεπτικὰ ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ ταύτης.

Ἐκατὸν δράμια ἰνῶν ἀρκεῖ πρὸς τροφήν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐκάστου ἀνθρώπου· ἀλλ' ἐπίσης δὲν εὐρίσκονται εἰς τὸ κρέας, καὶ εἰς τὰς ἄλλας τροφὰς καθαρὰς. Ἐπάρχουσι μεμιγμέναι μὲ ἄλλας ὕλας οἶον μὲ λεύκωμα, ὕδωρ, ἄμυλον, πηκτὴν, κλπ. Κατὰ μέσον ὅρον παρ' ἡμῖν ἕκαστος καταναλίσκει πρὸς τροφήν καθ' ἐκάστην ἡμέραν περὶ τὰς 2 ὀκάδας τροφῆς στερεῆς, καὶ

ὕγρας· ἐκ τούτων ἀποβάλλει τὰ πλεῖστα διὰ τῆς ἀδήλου διαπνοῆς καὶ τῆς ἀναπνοῆς, τὰ δὲ ἄλλα διὰ τῶν οὔρων καὶ κοπράνων. Τὸ πρὸς τροφήν καταναλισκόμενον ποσὸν πρέπει νὰ ἐμπεριέχῃ ἀνάλογον ποσότητα θρεπτικῆς ὕλης.

Ἡ ἐνικῆ ὕλη, ἥτις εἶνε ἡ κυρίως θρεπτικὴ τροφή, ὡς ἐρρέθη, χυμικῶς ἀναλυομένη συνίσταται ἐξ ὀξυγόνου, ἀνθρακος, καὶ ἀζώτου. Αἱ μὴ ἐμπεριέχουσαι ὕλαι ἀζώτου δὲ εἶνε κυρίως θρεπτικαί, καὶ διὰ μόνου τούτων δὲν ζῆ ἐπὶ πολὺ ὁ ἄνθρωπος.

Κατὰ πᾶσαν ὥραν ἀποβάλλεται ἐκ τοῦ σώματος διὰ τῶν πνευμόνων καὶ τῆς ἀδήλου διαπνοῆς ἐν γραμμάριον ἀζώτου κατὰ βῆρος καὶ 10 ἕως 15 γραμμάρια ἀνθρακος εἰς κατᾶστασιν ἀνθρακικοῦ ὀξέος.

Ὅσοι ὕλαι χρήσιμοι ὡς τροφαὶ δὲν ἐμπεριέχουσιν ἀζώτον, συνίστανται χυμικῶς ἐξ ὀξυγόνου καὶ ἀνθρακος, αὗται δὲν συντελοῦσι πρὸς θρέψιν τοῦ σώματος, ἀλλὰ πρὸς παραγωγὴν τῆς ζωϊκῆς θερμότητος· διότι ἡ ζωὴ διατηρεῖται ἐκ τῆς θρέψεως, καὶ ἐκ τῆς ζωϊκῆς θερμότητος.

Αἱ πρὸς παραγωγὴν ζωϊκῆς θερμότητος εἰσὶν αἱ παχεῖαι καὶ λιπαραὶ ὕλαι, αἱ ἀμυλώδεις, αἱ ζαχαρώδεις, καὶ αἱ οἰνοπνευματώδεις. Αὗται εἰς τὸν στόμαχόν δὲν μεταβάλλονται πολὺ, μεταβαίνουσιν εἰς τὰ ἔντερα καὶ μεταβάλλονται εἰς γλυκεῖαν ὕλην τῇ ἐπενεργείᾳ καὶ τοῦ ἥπατος, ὑπερκαίρει γλυκοποιῶν τινὰ ὕλην. Ἐντεῦθεν μεταφέρονται εἰς τὸ αἷμα, φέρονται εἰς τοὺς πνεύμονας· καίονται διὰ τοῦ εἰσπνεομένου ὀξυγόνου τοῦ ἀέρος, καὶ παράγουσιν τὴν ζωϊκὴν θερμότητα. (ἴδε Φοῖβον ἔτος Α' σελ. 75 Διὰ τοῦτο ὁ Λιεβικ ὡς καὶ ὁ Δουμάς διακρίνουσι τὰς τροφὰς εἰς π λ α σ τ ι κ ἄ ς καὶ εἰς ἀ ν α π ν ε υ σ τ ι κ ἄ ς. Ὅσοι λοιπὸν ἔχουσιν ἀνάγκην πολλῆς ζωϊκῆς θερμότητος πρέπει νὰ τρώωσι περισσότερον ὕλας παραγούσας ταύτην.

Γ'. ΥΓΙΕΙΝΗ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ.

Περὶ τοῦ θαλάμου τοῦ ἀρρώστου.

Ὁ αἶθρ τοῦ θαλάμου τοῦ ἀρρώστου πρέπει ν' ἀνανεοῦται καλῶς· διότι ὁ καθαρὸς αἶθρ καθίστησιν ἐλαφροτέρην τὴν

νόσον. Πρέπει δις τῆς ἡμέρας ν' ἀνοίγωνται προσεκτικῶς τὰ παράθυρα καὶ ἡ θύρα, ἐὰν αὕτη παρέχη καθαρὸν αἶρα. Πρέπει νὰ καπνίζηται ὁ θάλαμος διὰ μωσχολιβάνου, ἢ δι' αἰερίων σωμάτων χλωρίου κλπ. ἵνα καταστρέφωται αἱ κακαὶ ὀσμαι καὶ τὰ μιάσματα· ταῦτα ποιητέον ἐὰν ἀνέχεται ὁ πάσχων. Μετὰ τὸ κάπνισμα πρέπει ν' ἀνοίγωνται τὰ παράθυρα πρὸς ἀνανέωσιν τοῦ αἵρος· ἀλλὰ ταῦτο ποιητέον μετὰ προσοχῆς, προφυλαττομένου τοῦ ἀρρώστου διὰ καλυμμάτων κλπ.

Πρέπει ὁ ἀρρώστος νὰ κηται μακρὰν θορύβων, τὸν χειμῶνα ὁ θάλαμός του πρέπει νὰ θερμαίνεται μετριῶς διὰ θερμάστρας πηλίνης, καὶ οὐχὶ σιδηρῆς.

(Περὶ σιδηρῆς θερμάστρας ἰδὲ Φοῖβου ἔτους Γ'. σελ. 33).

Εἰς τοῦ ἀσθενοῦς τὸν θάλαμον πρέπει νὰ εἰσέρχεται ἡλιος· διότι τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καταστρέφει καὶ τὰ μιάσματα, καὶ τὴν ὑγρασίαν ἐλαττώνει, καὶ εὐάρεστον θερμότητα παρέχει. Ὑπάρχουσιν ὅμως νόσοι, καθ' ἃς τὸ ἡλιακὸν φῶς βλάπτει τὸν ἀσθενῆ, καὶ τότε πρέπει νὰ ἦνε ὀλίγον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον· τοιαῦτα εἰσὶν ἡ ὀφθαλμία, ἡ παραφρουσύνη, τὰ ἐγκεφαλικά νοσήματα, κλπ. εἰς ἄλλας δὲ ὠφελεῖ πολὺ καὶ θεραπεύει τὸ πολὺ φῶς· τοιαῦτα εἰσὶν ἡ ὑδρωπικία, ὁ μαρασμὸς κλπ.

Ἐν Ἐυρώπῃ, ἔνθα οἱ κοιτῶνες εἰσὶν στεγανῶς πεφραγμέναι ἔνεκεν τοῦ μεγάλου ἔξωθεν ψύχους, καὶ δυσχερῶς συγκοινωνεῖ ὁ τοῦ θαλάμου ἀήρ μετὰ τοῦ ἔξωτερικοῦ, ἢ διαρκῆς διαθέρμανσις τοῦ θαλάμου ἐπιφέρει ξηρασίαν μεγάλην τοῦ αἵρος, ὅπερ ἀλυσιτελὲς τῇ υγιείᾳ, καὶ τῷ ἀσθενεῖ· διότι μετρία ποσότης ἀτμοῦ ὕδατος δεῖ ὑπάρχειν ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς στερήσεως ταύτης, ἐπιτίθεται ἐπὶ θερμάστρας ἄγγος πλήρης ὕδατος, ὅπερ διαθερμαινόμενον παρέχει ἀτμούς. Ἄλλ' ἐν Ἑλλάδι, ἔνθα αἱ θάλαμοι οὐκ εἰσὶν οὕτω πεφραγμένοι, ὁ δὲ ἀήρ τοῦ θαλάμου ἀρκούντως συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ ἐκτός, τὸ τοιοῦτον εἶνε οὐ μόνον περιττὸν, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβές, διότι ὁ ἀήρ οὕτω κοραίνυται ἐκ πολλῶν ἀτμῶν. Καὶ ὅμως ὁ πιθημισμὸς πρὸς τὸ εὐρωπαϊκεῖον μεταχειρίζεται τὸ ὕδωρ παρ' ἡμῶν ἐπὶ τῆς θερμάστρας.

Δ'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ.

Περὶ τοῦ λευκοστοματίτου τοῦ γαλλιστὶ λεγομένου
muguet, millet, blanchet, stomatite.

Ἐντὸς τοῦ στόματος τῶν θηλαζόντων νηπίων γίνεταί ἐνίοτε λευκότης, ὀμοιάουσα μὲ τὰς ἀφθας· αὕτη ὅμως δὲν προέρχεται ἀπὸ ἀφθας, ἀλλ' ἐκ φλογώσεως ἰδίας φύσεως τοῦ στόματος, ἣτις ἐνίοτε εἶνε ἰσχυρὰ καὶ ἄλλοτε ἐλαφρά. Δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς λευκάνσεως τοῦ στόματος τὸ νήπιον ὑποφέρει ἐκ φλογώσεως καὶ ξηρασίας τοῦ στόματος, καὶ καταπίνει ὀδυνηρῶς. Εἰς τὴν ἀναφαίνεται συνάμα ἐρυθρότης εἰς τοὺς μηροὺς, καὶ εἰς τοὺς ἀστραγάλους ἔνθα γίνονται καὶ φλύκταιναι. Μετὰ ταῦτα παρίσταται ἐπὶ τῆς γλώσσης καὶ ἰδίως ἐπὶ τῶν πλαγιῶν, λευκότης, ἣτις ἐπεκτείνεται ἐφ' ὅλης τῆς ἐπιφανείας τοῦ στόματος καὶ ἀποτελεῖ ὡς ἂν ὑπάρχη ἐπεστρωμένον λευκὸν πανίον ἢ ὡς στρώμα βάμβακος· ἄλλοτε εἶνε διακεκομμένον καὶ φαίνεται ὡστὸ κομμένον γάλα. Ἡ τοιαύτη φλόγωσις ἐνίοτε ἐκτείνεται εἰς τὸν φάρυγγα, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸν στόμαχον καὶ εἰς τὰ ἔντερα. Ὅταν ὑπάρχη καὶ πυρετὸς, ἐπισυμβαίνει μετεωρισμὸς τῆς κοιλίας (φούσκωμα), καὶ διάρροια, καθ' ἣν ἐξέρχονται ἐνίοτε ὕλαι τυράδεις, τὸ τοιοῦτον εἶνε βαρὺ σύμπτωμα τῆς νόσου, διότι δεικνύει ὅτι τὸ πάθος ἐκυρίευσεν ὅλον τὸν γαστροεντερικὸν σωλήνα· συνυπάρχει δίψα, αἱ τοῦ στόματος λευκάνσεις γίνονται μελαναὶ· τὸ νήπιον ἰσχυροῦται, οἱ ὀφθαλμοὶ βαθύνονται, τὸ πρόσωπον ρυτιδουταί ὡς γέροντος, ἢ φωνὴ ταπεινοῦται καὶ ἐπέρχεται νάρκωσις, καὶ ὁ θάνατος παράκειται. Ἡ νόσος διαρκεῖ τὸ πολὺ μέχρι δύο ἑβδομάδων. Εὐτυχῶς παρ' ἡμῶν ἡ νόσος αὕτη εἶνε σπανιωτάτη καὶ ἥπια.

Προσβάλλονται ἰδίως τὰ ἀδύνατα νήπια, τὰ ἔχοντα τὸ δέρμα καὶ τὸ στόμα ἐρυθρόν.

Οἱ παλαιότεροι συνέχουν τὸν λευκοστοματίτην μὲ τὰς ἀφθας.

Προέρχεται τὸ πάθος τοῦτο εἰς τὰ θηλαζόντα μικρὰ νήπια μετὰ κόπου· διότι δὲν ὑπάρχει εἰς τοὺς μαστοὺς ἀρκετὸν γάλα· ἔταν τὸ νήπιον θηλάξῃ γάλα παλαιόν, πρὸ πολλῶν μηνῶν θηλαζούσης ἄλλο παιδίον, ἔταν τὸ νήπιον διατηρῆται ἀκάθαρτον, κλπ.

Περὶ ἀφθῶν.

Ἐντὸς τοῦ στόματος τῶν νηπίων, καὶ αὐτῶν τῶν παιδίων παρουσιάζονται ἐνίοτε φλύκταιναι στρογγύλαι διαφανεῖς, αἵτινες μετ' ὀλίγον διαρρηγνύονται καὶ ἐκρέει ὑγρὸν διαυγές· κατόπιν αἱ ἐκ τούτων πληγαὶ γίνονται λευκαὶ, διότι σχηματίζεται ἐπ' αὐτῶν μεμβράνη λευκῆ, ἣτις ἐὰν ἀφαιρεθῆ, πάλιν ἀναγεννᾶται. Ὁ πᾶσχων αἰσθάνεται πόρους ἐν τῷ τρώγειν καὶ πίνειν καὶ μάλιστα ὄξυνα ποτᾶ· ἐκτείνονται αἱ ἀφθαὶ ἐνίοτε μέχρι φάρυγγος. Συνήθως γίνονται περίξ τῆς γλώσσης καὶ ἐντὸς τῶν χειλέων· εἰσὶν ἀπύριτοι.

Ἐν Ὀλλανδία, επικρατεῖ ἐνδημικῶς ἡ νόσος αὕτη· ἀλλ' αἱ φλύκταιναι εἰσὶ πυκναὶ, καὶ ἡ νόσος εἶνε βαρεῖα· ἐν δὲ παρ' ἡμῶν αἱ φλύκταιναι εἰσὶν ἀραιαὶ καὶ ἡ νόσος ἐλαφρά.

Θεραπεία τῶν κυρίως ἀφθῶν.

Τὸ πρόχειρον ἰατρικὸν εἶνε ἡ ἐπαλοιφή τούτων διὰ σιραπίου μῶρων ἔχοντος βόρακα. Ἐν δράμι βόρακος εἰς 10 δράμια σιραπίου συκαμῶρων (μουροσίροπον)· βόραξ λέγεται ἡ ὕλη ἐκεῖνη, τὴν ὁποῖαν ρίπτουσιν αἱ γυναῖκες εἰς τὴν κόλλαν τῶν ὑποκαμίσων. Ἄλλο· ἐν δράμι βόρακος πρὸς 4 δράμια μέλιτος.

Ὁφέλει ἡ ἐπαλοιφή καὶ διὰ μέλιτος ὤμου· ὠφέλει καὶ θεραπείη ἡ ἐπαλοιφή κατὰ δύο ὥρας ἐνὸς δραμίου καλλίου ἰωδούχου, ἢ βρωμούχου, ἢ χλωρούχου διαλελυμένου εἰς 25 δράμια καθαροῦ ὕδατος, εἰς τὸ ὅποιον πρόσθετες καὶ 10 σταγμάτα λαουδάνου. Πᾶσα ἐπαλοιφή ἰατρικὴ πρέπει νὰ γίνηται διὰ πτεροῦ· ὠφέλει ἡ ἐπαλοιφή τοῦ ροδομέλιτος τετρακίς τῆς ἡμέρας διὰ πτεροῦ. Ὁ διὰ νιτρικοῦ ἀργύρου κνηριασμός εἶνε ὠφέλιμος· γίνεται οὗτος διὰ διαλύσεως νιτρικοῦ κρυσταλλωμένου ἀργύρου κόκκοι 5 εἰς 8 δράμια ἀπεσταλλαγμένου ὕδατος.

Θεραπεία τοῦ λευκοστοματίτου.

Διάλυσις ἐνὸς δραμίου ἰωδούχου κάλεος εἰς 25 δράμια ὕδατος, τῇ προσθήκῃ σταγμάτων 10 λαουδάνου, ἐπαλοιφόμενου διὰ πτεροῦ κατὰ δύο ὥρας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον· θεραπείη. Ἄλλὰ τὸ μᾶλλον ἀσφαλές φάρμακον καὶ κατὰ τοῦ στοματίτου τούτου, ὡς καὶ κατὰ τῶν ἀφθῶν καὶ παντὸς στοματίτου, εἶνε τὸ ἀκόλουθον μελίπηκτον, ὅπερ μετεχειρίζετο ἡ

Μήτηρ μου, γνωρίζουσα τοῦτο ἐκ παραδόσεως τῆς ἀμ-
μης τῆς καὶ παρέχουσα τὸ ἰατρικὸν δωρεὰν πρὸς ψυχικόν.

Δάβε κόνεως κικιδίων	δράμιον	4
κόνεως γαρουφάλων	»	4
κόνεως κανέλλας	»	4
στυπτηρίας (στύψης)		
κεκαυμένης εἰς κόνιν	»	1/2
θεικοῦ χαλκοῦ (ἀλογοπε- τρας) κεκαυμένους εἰς κόνιν	»	1/2
ὄξειοῦ χαλκοῦ (γιάρι) εἰς κόνιν	»	1/2
μέλιτος ὤμου χωλιάρια		2

Θέσον τοῦτο ἐντὸς ἀγγείου ἀνοικτοῦ ἐπὶ μετρίου πυρὸς, πρόσ-
θετες τὰ ρηθέντα εἶδη, καὶ διὰ ξυλίνου κωταλίου ἀνίμιξον
καὶ ἔκβαλον ἐκ τοῦ πυρὸς. Θές τὸ μίγμα ἐντὸς ἀγγείου πη-
λίνου, καὶ φύλαξον. Δάβε ἐκ τούτου ὀλίγον ὕσον ὄγγος ἡμί-
σεως ἐρεθίνθου ἐπὶ τοῦ δακτύλου καὶ ἐλαφρῶς ἐπάλευσον
γλώσσαν καὶ τὰ ἄλλα μέρη τοῦ στόματος ἅπαξ τῆς ἡμέρας,
καὶ ἡ θεραπεία γίνεσθαι καλὸν ἐστίν, ἡ ἐπαλοιφή νὰ γίνεσθαι
κεκαλυμμένου τοῦ δακτύλου διὰ λεπτοῦ καὶ μαλακοῦ πα-
πίου· ὁ πᾶσχων δὲν πρέπει νὰ καταπίνη τὸν ἐκκρόντα
σίεalon ἐν τῷ ἐπαλείφειν.

Τινὲς μεταχειρίζονται ὤμου μέλιτος ἂν κωτάλιον μεμιγ-
μένον μετὰ 2 ἢ 3 σταγμάτων θεικοῦ ὄξεος. Ἄλλοι ἀντὶ τοῦ
ὄξεος τούτου θέτουσι νιτρικὸν ἢ ὑδροχλωρικὸν ὄξύ.

Ἄλλοι συσταίνουσι τὴν ἐπαλοιφὴν ζωμοῦ λεμονίου ἡνω-
μένου μετὰ 1/3 ὡμοῦ ὕδατος. Ὁ ζώμος τῶν φακῶν μπου-
κονόμενος ὠφέλει.

Διαίτα. Ἀποχή ἐκ πολῶν θερμῶν καὶ ἐκ πολῶν ψυχρῶν πο-
τῶν καὶ τροφῶν. Τροφή μαλακτικῆ, ἀπαλή ἀνευ ξαχάρου,
πίνε ποτὰ χλιαρὰ ἐκ σεμάδας.

Ἐὰν ὑπάρχη δυσκοιλιότης δὸς σερίπιον ρεβεντίου ἢ
μάννας.

ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΟΦΘΑΛΜΩΝ.

Χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ Φοίβου θέλομεν διαλάβει
περὶ διαφόρων παθῶν τῶν ὀφθαλμῶν ὄξεων καὶ χρονίων,
φλογιστικῶν καὶ μὴ καὶ περὶ τῆς προχειροτέρας θεραπείας
αὐτῶν.

Διαιρούμεν τὰ φλογιστικά πάθη τῶν ὀφθαλμῶν
εἰς

- 1 ὀφθαλμίων καταρροϊκῆν, ἢ βλεφαρίτιδα καταρροϊκῆν.
- 2 ὀφθαλμίων νευραλγικῆν.
- 3 ὀφθαλμίων χοιραδικῆν.
- 4 ὀφθαλμίων τραχωματικῆν.
- 5 ὀφθαλμίων ἐπιδημικῆν.
- 6 ὀφθαλμίων ἐκ τριχώσεως.
- 7 ὀφθαλμίων τῶν ἠπείων.
- 8 ὀφθαλμίων συφιλιδικῆν.

1. Περὶ τῆς καταρροϊκῆς ὀφθαλμίας, ἢ τῆς καταβασίας.

Καλεῖται καὶ καταρροϊκὴ βλεφαρίτις, διότι κυρίως ἡ φλόγωσις ἐνυπάρχει ἐπὶ τῶν βλεφάρων, καὶ προέρχεται ἐκ προσβολῆς ψυχροῦ ρεύματος ἀέρος κατὰ τῆς κεφαλῆς, καὶ εἰδίως κατὰ τῆς μετωπικῆς χώρας ἢ τῶν πλαγιῶν αὐτῆς.

Κατ' ἀρχὰς ἀναφαίνεται καταρροὴ ἐπὶ τῆς μύτης, ἥτις ῥέει ὑγρὸν, συνάμα ὁ εἰς ὀφθαλμὸς καὶ ἐνίοτε καὶ οἱ δύο ἐρυθροῦνται, καὶ ἐκκρίνουσι πολλὰ δάκρυα· ἐπέρχεται οἴδημα τῶν φλεβάρων, δυσκινοσία αὐτῶν, πόνοι σουγλεροῦ, καὶ φωτοφοβία (δὲν δύναται ὁ πάσχων νὰ βλεπῇ τὸ φῶς)· κατ' ὀλίγον τὰ δάκρυα χύνονται θοὰ, καὶ γίνονται πυκνότερα μετὰ βλένας· οἱ ἐπὶ τῶν χειλέων τῶν βλεφάρων ἀδενίσκοι, οἵτινες ἐκκρίνουσι τὴν λήμην ἐρεθιζόμενοι ἐκκρένουσι περισσοτέραν λήμην, ἥτις ξηραίνεται ἐπὶ τῶν βλεφαρίδων (κυνοῦραν) καὶ ἀποτελεῖ σκληρὰν λήμην (σίμπλαν). Μετὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν ἢ φλόγωσις ἄρχεται νὰ ἐλαττοῦται καὶ κατ' ὀλίγον διαλύεται τὴν ἐβδόμην ἢ ὀγδόην ἡμέραν· ἐνίοτε διαρκεῖ δύο καὶ τρεῖς ἐβδομάδας, κατὰ τὴν προφύλαξιν καὶ τὰ θεραπευτικὰ μέσα.

Θεραπεία. Ἄμα οἱ ὀφθαλμοὶ κοκκινίσωσι λάβε ἐκ τοῦ φαρμακείου μολυβδόναρον, ἔμβρεξον τεμάχια λευκοῦ πανίου λινοῦ μαλακοῦ, καὶ ψυχρὰ ἔντα ἐπίθεσον ἐπὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ· ἀλλάξε ταῦτα, ἅμα στεγνωσῶσι, διατήρει θερμὴν τὴν κεφαλὴν, κεκαλυμμένην καλῶς, καὶ ἀπόφευγε τὴν προσβολὴν ρεύματος ἀέρος. Ἀπόφευγε τὴν προσβολὴν τοῦ φωτός, τὴν τριβὴν τοῦ ὀφθαλμοῦ, διατήρει τὴν κεφαλὴν ἀνυψωμένην, θερμὸν ἔλον τὸ σῶμα καλῶς ἐνδεδυμένον· ποιεῖ ποδόλουτρον τὸ ἑσπέρας· τροφὴν τρώγε κρέας μικρᾶς ἡλικίας, ἄρνητος, βρα-

στόν ἢ ψητόν· πίνε σομάδαν ὅταν διψᾷς· οἶνον οὐδόλωσ.
Ἡ καταρροϊκὴ ὀφθαλμία μεταδίδεται ἐνίοτε διὰ τῆς ὀράσεως, ὡς διαδίδεται ἡ καταρροὴ τῆς ρινὸς (ἢ κύρυζα) διὰ τῆς εἰσπνοῆς τῶν ἀτμῶν τῆς ἀναπνοῆς τοῦ πάσχοντος, ὅταν συνομιλῇ τις κατὰ πρόσωπον ἐγγύς.

Τὸ μολυβδόναρον πρέπει νὰ τὸ ἐξακολουθῆς ἐπὶ 3 ἢ 4 ἡμέρας καὶ ἐτι περισσοτέρας, δύνασαι οἰκονομικῶς νὰ τὸ κατασκευάσῃς μόνος σου οὕτω· λάβε ἐκ τοῦ φαρμακείου δύο δράμια ὑποξικοῦ μολύβδου (ἐκστράτο τοῦ σαταύρου) καὶ ἐν ἐλλείψει αὐτοῦ ὀξικὸν μολύβδου κρυσταλλωμένον δράμια δύο, θές ἐντὸς ὕδατος καθαροῦ πηγαίου, καὶ προτιμώτερον εἶνε τὸ τῆς βροχῆς δράμια 100· ἀνακάτωσον, καὶ ἔχεις μολυβδόναρον. Ἐὰν εἰς τὸ ἐξ ὑποξικοῦ μολύβδου μολυβδόναρον προστεθῶσι 4 δράμια οἰνοπνεύματος γίνεται τὸ φουτορ κ τ ο υ ὕ δ ω ρ τ ο υ Γ ο υ λ ά ρ δ ο υ, τὸ ὁποῖον ὡσαύτως ὠφελεῖ.

Ἄλλος τρόπος εἶνε διὰ τῆς θερμῆς θεραπείας. Λάβε ἀνθέων τῆς ἀκτῆς (κουφοξυλαίας), ζεμίτισον ἐντὸς βράζοντος ὕδατος· καὶ ἐπίθες χλιαρὰ τὰ ἀνθὴ ἐπὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ πέριξ τούτου, καὶ ἀνανέωνε κατὰ δύο ὥρας. Τινές ἐπιθέτουσι πανία λευκὰ μαλακὰ ἐμβρεγμένα εἰς τὸ ὕδωρ τοῦτο τῶν ἀνθέων τῆς ἀκτῆς ψυχρόν· ρόφη διὰ τῶν ρωθῶνων ἀνὰ ἓνα ἢ δύο κόκκους κινίνου πρῶτ καὶ ἑσπέρας. Ἐὰν μετὰ τὴν 4 ἢ 5 ἡμέραν δὲν φαίνεται παρακμὴ καὶ βελτίωσις, μεταχειρίσθητι τότε καὶ ἐσωτερικῶς ἰατρικόν· λάβε 2 κόκκους ἐμετικῆς τρυγὸς ἐκ τοῦ φαρμακοποιοῦ, ρίψον τοῦτο εἰς 40 δράμια ὕδατος καὶ πίνε κατὰ ὥραν μίαν καταλίαν· λάβε καθάρσιον· ἐπίθες ἐκδόριον ἐπὶ τοῦ αὐχένου· ἐπιθέματα μαλακτικὰ καὶ ναρκεωτικά· ποίησον ποδόλουτρα, κλπ.

Ἐὰν ἡ ὀφθαλμία ἐξακολουθῇ πέραν τῶν 8 ἡμερῶν, μεταχειρίσθητι τότε τὸ κολλύριον. Λάβε θεικοῦ ψευδαργύρου (ἄσπρον βιτριόλι) κόκκους (σιταρόσπειρα) 10· ὕδατος ρόδων ἀπεσταλαγμένου (ροδόσταγμα) δράμια 20, ζαχάρεως κρυσταλλωμένης κόκκους 10. Ἀνακάτωσον ἅπαντα. Ρίπτει ἐντὸς τοῦ ὀφθαλμοῦ πρῶτ καὶ ἑσπέρας ἀπὸ δέκα περιπυο σταγῶνας.

Γίνεται καὶ ἄλλο ἰατρικὸν κολλύριον. Λάβε 10 κόκκους θεικοῦ χαλκοῦ (ἀλογόπετρας) ὕδατος ἀπεσταλαγμένου ἢ καλλιτέρον ροδοστάγματος δρ. 20 ἀνακάτωσον, καὶ μεταχειρίσθητι ὡς τ' ἀνωτέρω.

Γίνεται άλλο εάν αντί του θεικού χαλκού, προσθήσῃς κόκκους θείας πέτρας (Lapis divina.) Χρῶ ως τ' ἄλλα.

ΠΕΡΙ ΦΛΕΒΟΤΟΜΙΑΣ.

Ἐπαρχούσης ὑγιείας ἡ φλεβοτομία εἶνε ἐπιβλαβής. Μόνη εἰς τοὺς πληθωρικοὺς ὠφελεῖ, ὅταν παρίστανται πολλὰ συμπτώματα πληθώρας. Πρὸς εὐκρίνειαν τοῦ ἀναγνώστου ἐπαρόδου λέγομεν τάδε

Περὶ πληθώρας.

Γεννᾶται πληθῶρα εάν τις τρώγῃ πολὺ καὶ μάλιστα κρέας, εάν π.νη οἶνον ἰσχυρὸν, εάν χωνεύῃ καλῶς, εάν κινήται ὀλίγον, εάν κοιμᾶται πολὺ, εάν ἡ διαφύρησις, τὸ οὖρον καὶ τὰ κόπρανα γίνονται ὀλίγα.

Συμπτώματα ταύτης εἰσὶ ταῦτα. Ἐρυθρότης προσώπου σφυγμὸς πλήρης καὶ ἰσχυρὸς, φλέβες ἐξογκωμέναι καὶ σῶμα οὐχὶ ἰσχυρὸν. Σκοτοδίνη ἔκτακτος, πολλὸς ὕπνος καὶ ἀνήσυχος κόπωσης ἐκ παραμικρᾶς κινήσεως, παλμοὶ καρδίας μετ' ἀτονίας, προερχόμενοι ἐκ διαμότης ἐν χώρῳ θερμῷ, ἡ ἐκ κινήσεως τοῦ σώματος. Καραβαρία ἔσται κλίνη πρὸς τὰ κάτω ἢ κεφαλῇ ἢ ἀνορθοῦται, ὅταν ἐπέρχεται μετὰ τὸν ὕπνον.

Κεφαλαλγία ἔκτακτος, προερχομένη ἀνευ φαινομένης αἰτίας. Πόνος καθ' ὅλον τὸ σῶμα, καὶ κακουχία ἅμα τοῦτο θερμαίνεται. Αἱμορραγίαι, αἰτινες ἀνακουφίζουσι, ὁ σφυγμὸς εἶνε ἐνίοτε διακεκομμένος.

Ἄλλα ὁμοῦ ταῦτα τὰ συμπτώματα οὐδέποτε παρίστανται ὁμοῦ τοῖς πᾶσιν, ἀλλὰ τὰ πλεονα, οὔτε ἐν ἡ δύο τούτων ἀρκούσι πρὸς παράστασιν πληθώρας. Ἄλλὰ καὶ πολλὰ εάν ᾖσι κάλλιν ἐλπιδέου εάν ταῦτα δύνανται νὰ προέρχωνται ὄχι ἐκ πληθώρας ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλης νοσολογικῆς αἰτίας.

Καλὸν ἕμως καὶ ἀσφαλέστερον εἶνε οἱ πληθωρικοὶ, οἱ ὑποκαίμενοι εἰς συμφορήσεις ἕνεκα πυκνότητος τοῦ αἵματος, νὰ φροντίζωσι ὅπως μὴ συμβαίῃ πυκνωσις τοῦ αἵματος, διότι εἰς τοὺς πληθωρικοὺς τὸ αἷμα εἶνε πυκνότερον τοῦ δέοντος, καὶ μὴ ἀναγκάζονται νὰ φλεβοτομῶνται. Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς τοιαύτης πληθώρας πρέπει νὰ ἀκολουθῶσι ταύτην τὴν διαίταν.

Νὰ μὴ τρώγωσι πολὺ κρέας καὶ μάλιστα βόειον, νὰ τρώγωσι κηκευτικά, κρέας πρόβειον ἢ τρώγειον, νὰ πίνωσι ὀλί-

γον οἶνον ὑδαρῆ, ν' ἀποφεύγωσι τὰ οἶνοπνευματώδη ποτά.

Νὰ κοιμῶνται ὀλίγον καὶ νὰ ἐργάζωνται πολὺ. Νὰ ἐξυπνώσι πολὺ πρῶτ.

Νὰ τρώγωσι ντομάτας, πολλὰς ὀπώρας, πορτοκάλια, σικόνους (ἀγγούρια), ἀντὰ χωνεύουν, πεπόνια, μηλοπέπουνας (καρπούζια), σταφυλὰς, ροδάκινα, βερικοκκα, κλπ. διότι ταῦτα καθιστῶσι ἀραιότερον τὸ αἷμα, προλαμβάνουσι πολλὰ πάθη προερχόμενα ἐκ τῆς πυκνότητος τοῦ αἵματος, ὡς εἰσὶν ὁ ἀρθρίτης, ὁ καρδίτης, κλπ.

Φλεβοτομία τῆς χειρὸς.

Ἡ φλεβοτομία αὕτη γίνεται σπανίως ἐν τῇ βορείᾳ Ἑυρώπῃ, ὑπάρχει ἐν χρήσει ἐν Ἰσπανίᾳ, καὶ παρ' ἡμῶν ὑπήρχε κατὰ παρελθούσας ἐποχάς.

Αἱ φλέβες τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν εἰσὶ μικραὶ, καὶ δυσχερῶς τέμνονται διὰ τοῦτο προηγουμένως τίθεται ἡ χεὶρ ἢ ὁ ποὺς εἰς χλιαρὸν λουτρόν, ἵνα ἐξογκωθῶσιν αἱ φλέβες. Ἐνθα μένει ἐπὶ τινα καιρὸν, εἶτα ἐξέρχεται ἡ χεὶρ τοῦ λουτροῦ, καὶ δένεται ἐπὶ τῆς δεκνυομένης θέσεως ἐπὶ τῆς παρακειμένης εἰκόνας. Ὁ κόμβος πρέπει νὰ κείται πλαγίως. Ἡ τομὴ διὰ τοῦ νυστερίου πρέπει νὰ γίνεταί πλαγίως καὶ ἐπὶ τῶν δεκνυομένων σημείων ἐπὶ τῆς παρακειμένης εἰκόνας. Ἡ τῆς φλεβὸς φλεβοτομία ἐξάγει ὀλίγον αἷμα, καὶ δὲν δύναται ν' ἀναπληρώσῃ ἐντελῶς τῆς τοῦ βραχίονος. Γίνεται μᾶλλον πρὸς ἀντιπερισπασμόν.

Π Ι Ν Α Ξ

ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΝ ΤΩ ΤΟΜΩ ΤΟΥ Δ'. ΕΤΟΥΣ.

ξέρος ακαθάρτου βλάβη	438	Γ.	
ξωτος αναπνοής	181		
αιγυπτίων ψυχή	443	γαλακταγωγὰ	440
αιμορραγία μετά τοκετών	454	γαστραλγία	441
αιμορραγία έγκυου	453	γῆ μοσχομουρίζουσα	473
αιμορραγία τραυματική	452		
αιμοροΐδες	70	Δ.	
αιματέμεις	449		
αιμοπτυσία 86--403	474	Διαβήτης ζαχαρώδης	470
άκαρος ψώρας	87	διαλείπων πυρετός Ιστός άραχ.	72
άλας μαγειρικών	20	διαλείποντος πυρ. Κυπάριστος	470
άλας έπ' άγρῶν	29	δημόδαξ μικροζωδάριον	76
άλοιφή κηρωτή	24	δενόροφυτειά	68
άλγηθόνες ποδῶν	470	Δημοκρίτου έπιστολή	42
άμμωνία	44	διδύμων έκτασις	77
"Ανθραξ αναπνοής	181	διουρητικῶν έρέθινθος	77
άνθρακος προφύλαξις	43		
ανάφλεξις αὐτόματος	45	Ε.	
άντιγαλακτικά	440	έκδάρια	74
άνάρρωσις	465	ελμίνθων ιδιότητες	16
άναρρωνύοντες προφύλαξις	98	έλαιου καθαρισμός	29
άνασάρκα	442	έλαιον κίκεος	56
άνθρώπων είδη	62	έμετική τρύξ	406
άναβλάστησις μελῶν ζῶων	426	ένδύματα κορμού	49
άδρατος κόσμος	25	" ποδῶν	66
άποστήματος έποδύνου θεραπ.	422	" σκελῶν	80
άρθριτου θεραπεία	23	" ήλικιῶν	83
άρτος	30	ένδημικαί νόσοι	65
άρτεται σώματος	96	έντεροκήλης θεραπείαι	470, 471
άρρωστος	181, 147	έξανθημάτων θεραπεία	95
άσθμα	440, 467	έσρταί	45
άτμοσφαίρας έπίρροια	426	έπίδημια	33, 39
αὐτόματος ανάφλεξις	45	έπίσταξις	437
άφθαι	184	έπιστήμης κατάκρισις	499
		έρυσίπελλας	442
B.		έρέθινθος	77
βάμμα (τεντούρα) κίνας	41	έσώθρακον	51
βαυκίδες (σιθάλια)	67	έτους έποχαι προφυλαξ.	99
βηχός θεραπ. δι' άλατος	27	εύκαλύπτου ιδιότητες	438
βουγλώσσον	444	εύδαιμονίας στοιχεία	443
		έφτάζημον (αὐτόζημον)	78

Z.	36	Λ.	
Ζώνη	1 81	Λαιμοῦ κέλυμμα	3
ωική θερμότης		Λειποθυμία	54
		Λευκορροίας θεραπεία	171
H.		Λοιμοκαθαρτήρια	49
ήπατος φλόγωσις	24	Λοιμόψευρα	46
		Μ.	
Θ.		Μέννα	74
Θεϊκή σόδα αντίδοτον	499	μακροβίτης τινῶν	110
Θεραπευτικῆς ιδέαι	459	μηγνησία θεϊκή	120
		μάλλινα ένδύματα	115
I.		μεταδοτικαί νόσοι	97
Ια τρικῆ λαοῦ	94	μιάσματα, μολύσματα	113, 129, 145, 161
" άσυμβίβαστα	93		
Ιατροί	443	μικροζωδάρια	96, 105
Ιατρικῶν χρῆσις	93	μόλυσμα ιδῶ μιάσματα	177, 178
Ίκερος δι' ούσικου	21	μυθιστορημάτων βλάβη	117
Ικτέρου θεραπεία	44	μωυπία παιδῶν	14
Ιλαροποιῶν ποτῶν	56	μυρμηγκῶν άπομ.	127
Ίνες κρέατος	180	μυῶν δύναμις αὐξ.	133
Ιστός άράχνης κατά πυρετοῦ	72.		
		N.	
K.		Νηστεύοντες μαλαγγ.	127
Κέλυμμα λαιμοῦ	3	νόσοι ένδομικαί	65
Καλαμάρι Ιχθός	6	νοσοῦντες	14
Καρκίνος ήπατος	8	νόσου έναρξίς	150, 178
Καφέ άρωμα	28		
καπνισματα	44	O.	
καλτσοδέτα	67	Οίνος Ιατρικῆς	11
κατασκευή Ιατρικῶν	94	οίνος κίνας	11
Καταγγαθίου θεραπεία	424	ρίκια	148, 163
κατάδροους σύστειωσις	426	ούσικου ιδιότης	81
κατοικία	434	ούρων έπίσχεσις	21
κεφαλόπονος	6	ούροπιά έργανα ώφελ.	77
κεραυναγωγοί	28	όρεων αντίδοτον	96
κεφαλαλγίας θεραπεία	42	όφθαλμῶν πάθη	185
κίκεος έλαιον	56	όφθαλμικά καταρροϊκά	186
κίννης έξαγωγή	64		
κινίνη	90, 439	Π.	
κλίματα	99	Ιιατρικός άγάπη	69
κολοῦ πάθη κλπ.	470	παριωτις	88
Κοδείνα	95	πέψις εύκολος	133, 189
κοτόψευρα	46	πιτυρίασις	25
Κοράλλια	67	Πληθώρα	188
Κοράσιον πολύσαρκον	60		
Κυρός έγκυου	444		
Κυπάριστος	155, 169		

ποτών Ιλαροποιών	50	Υ		
Ποδαλείριος Ιατρός	107	Υδατος ψυχρού πύαις	123	
ποδάγρα κυπαρ.	170, 180	Υδαρ άκάθαρτον	121	
πολύσαρκον καράσιον	60	ύποκαπνίσματα	44	
προφύλαξις εκ νύκτων	81			Φ.
προδρομικά συμπτώματα	84			
πτέρας ώφέλεια	142	Φενικοῦ όξεος δύναμις	10	
πυρετού διαλ. θεραπ.	127	Φενικοῦ όξεος άντιδ.	127	
		φθίσεως διάγνωσις	105	
Ρ.		φθίσεως θεραπεία	156	
Ρήγτα ύγιεινά	61, 96	Φλεβοτομία 107, 122, 156, 171, 188	188	
Ρόδινον έλαιον	475	Φλεβοτομία χειρός	189	
		Φύματα	105	
Σ.		Φυσιογνώμα γυναικῶν	134	
Σαλικυλλάτον σάδα	22			Χ.
σασσαφράς κατά καπνοῦ	127	Χειρόκτια	36	
στέλος άνθρώπου δηλητ.	80	Χρήσις Ιατρικῶν	91	
σιδήρου προσφύλαξις	79	Χλωρίου παραγωγή	44	
σικιάι (δεντοῦζαι)	51			Υ.
σάδα	29			
στοματίτης	183, 184	Ψαμμίσις έρεθινθ.	77	
συγκολλητικῶν ὑέλου	29, 141	Ψυχῆ Αιγυπτίων	143	
συγκοπή	54			Ω.
συμβουλή νεάνιδος	2			
σωμασία	57	Όταλγίας θεραπεία	174	
Τ.		Τροφαί ζωϊκαί	179	
Τευθίς (καλαμάρι)	7			
Τέρψις	79			
Τροφαί	179	Όγιεινή Θεραπευτική	101	
Τσοκολάτα	68	Υδαρ ψυχρῶν θεραπ.	52	

λητηριάζει ἀνεπαισθήτως καὶ λαυθανούτως τὴν διάψασιν καὶ τὴν καρδίαν τῆς νεανίδος· διέετρεψε καὶ κατέστρεψε τὰς ψυχὰς πολλῶν ἀθῶων δημιουργημάτων, προωρισμένων ἄλλως πρὸς ὠφέλειαν τῆς κοινωνίας.

Ἡ ἀνάγνωσις τῶν μυθιστορημάτων ἀλαττοῖ καὶ ἀδυνατεῖ τὴν πίστιν, τὴν ἀρετὴν καὶ τὸν πρὸς τὰ καλὰ πόθον. Ἡ φαντασία καὶ ὁ νοῦς πλανᾶται καὶ παρασύρεται ὑπὸ διεφθαρμένα ἀξιώματα, ὑπὸ δλεθρίας ἀρχῆς καὶ ἐγκληματικῆς περιγραφῆς. Στεροῦμαι τοῦ προσήκουτος χρόνου, ὅπως ἀπαριθμήσω, κατὰ μου κέρη, τὰς συμφορὰς καὶ τὰς καταστροφάς, τὰς ὀκειῖας ὑπέστησαν αἱ ἀναγινώσκουσαι νεανίδες μυθιστορημάτων· λέγω μόνον ὅτι νέοι ἐπίβουλοι καὶ ἀσυνειδήτοι κατόρθωσαν διαστρέψαι τὰς ἀρετὰς νεανίδων, ἀφοῦ παρέσχον αὐταῖς πρὸς ἀνάγνωσιν μυθιστόρημα.

Ἐπεσκέφθην νεανίδας πιεσχοῦσας ὑπὸ νευρικῶν ταραχῶν, ὑπὸ μελαγχολίας, ἀπαρεσκείας εἰς πάντα, ἀποστρεφόμενας τὰ πάντα, καὶ ἀπορροφημένας παρὰ ἐνδιαθέτων ἰδεῶν· δὲν εὐχαριστοῦντο εἰς τὸν περίπατον, εἰς τὴν συναναστροφὴν· ὑψίσταντο παλμούς, ἀνορεξίαν, ἀτονίαν, κεφαλαλγίαν, ἀπυλίαν καὶ ἄλλα διέφορα συμπτώματα. Πάντων τούτων αἰτία ἦτον ἡ ἀνάγνωσις μυθιστορημάτων. Πολλὰς τούτων καὶ σύζυγοι γενόμεναι, καὶ ἐξακολουθοῦσαι τὴν νοσηρὰν ταύτην ἀνάγνωσιν ἐξῆσαν βίον δυσάρεστον καὶ ἀσυμβίβαστον.

Ἰδίως ἀπαγορεύεται ἀσθηρῶς ἡ ἀνάγνωσις μυθιστορημάτων εἰς ἐκείνας, αἵτινες ἔχουσι καρδίαν εὐαίσθητον καὶ φαντασίαν ζωηράν. Εἰς ταύτας τοιαύτη ἀνάγνωσις καθίστησι τὸν βίον συνέχειαν ταλαιπωριῶν, μελαγχολιῶν, ἰδιοτροπιῶν καὶ ἀργὰ ἐπιγιγνεται μεταμέλεια.

Ἐν γένει αἱ νεανίδες κατ' ἀρχὰς θέλγονται διὰ τῆς ἀναγνώσεως μυθιστορημάτων· ἀλλὰ ζωηρὰ περιγραφὰι, ὡς γεγονότα, πλήττουσι τὴν φαντασίαν· καὶ σκηναί, αἵτινες οὐδέ ποτε ὑπῆρξαν πραγματικαὶ πληρῶ μόνον ἐντὸς τοῦ γούμφου ἐγκεφάλου τοῦ μυθιστοριογράφου, ἀπασχολοῦσι τὴν διανοίαν τῆς νεανίδος, ἐπισκοτίζουσι τὴν κρίσιν καὶ ἀνατρέπουσιν ἐνίοτε τὰς ἰερωτέρας ἀρετὰς. Θέλγει τὴν καρδίαν τῆς ἰδανικῆς τῆς ἀφοσίωσις, εὐαίσθησις, γενναιότης, ἅπερ μόνον ἐν τοῖς μυθιστορημασιν εὐρίσκονται.

Ἡ νεανίς, ἥτις ἀναγινώσκει μυθιστορήματα, καθίσταται δυστυχής· θεωρεῖ ἢ τάλαινα τὴν ἑαυτῆς ζωὴν ὑπὸ μίαν μόνον ὄψιν, καὶ ἀνεπαισθήτως κορέννεται καὶ δυσαρεστεῖται ἐκ

τῆς ἰδίας καταστάσεως. Ζητεῖ ἐκτὸς τῆς οἰκίας, ἐκτὸς τῶν γονέων καὶ συγγενῶν καὶ τῶν ἀληθῶν φίλων, ἵνα τύχη τῶν ὅ,τι ἀνερεύεται· ἐντεῦθεν προέρχονται ἀπάται καὶ πολλὰ πλάναι ἀξιολύπητοι. Ἡ ψυχὴ αὐτῆς ἐξησθενημένη ἐκ τῶν τοιούτων παραστάσεων, ἀδυνατεῖ ν' ἀνθέξῃ εἰς εὐγενὲς καὶ γενναῖον τι ἔργον. Ὁ νοῦς διεστραμμένος καὶ ἐξηχραιωμένος ἐκ τῶν σοφισμάτων, ὀλίγων διακρίνει τί διαφέρει ἡ ἀρετὴ ἐκ τῆς κακίας. Ἄνισχυρος πρὸς ἐκπλήρωσιν σπουδαίων καθηκόντων, ἀναισθητος πρὸς τὰς καθαρὰς διαθέσεις τῆς ψυχῆς, ἡ νέα κόρη, φθειρομένη ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν τοιούτων βιβλίων μαραίνεται ἐκ πικρίας καὶ λύπης. Ἡ τοιαύτη οὐδένα προώρισται ἵνα καταστήσῃ εὐτυχὴ καὶ ἴσως, φεῦ! θέλει πλανηθῆ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀπωλείας.

Ἀπόφευγε λοιπὸν, τέκνον μου, τὴν ἀνάγνωσιν παντὸς μυθιστορηματος. Μὴ ποτε αἱ χεῖρές σου ψαύσωσι βιβλίου διαστρέφον τὰ καλὰ ἤθη· οὔτε εἰς τὰς ἀδελφάς, οὔτε εἰς τοὺς ἀδελφούς σου μὴ ποτε ἐπιτρέψῃς τοιαύτας ἀναγνώσεις· ἡ ἀμέλειά σου πρὸς ταῦτα ἐνδέχεται νὰ ἐπιφέρῃ δυστυχίαν, διὰ τὰς οποίας εὐθύνεσαι ὡς ἀνωτέρα δοῦναι λόγον ἐνώπιον τοῦ ἀνωτάτου κριτοῦ, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ἐὰν καὶ ἡ ἀμφίπολός σου τύχη νὰ γνωρίζῃ ἀνάγνωσιν, οὐδέ ποτε μὴ ἐπιτρέψῃς αὐτῇ τὴν ἀνάγνωσιν μυθιστορηματος, διότι ταύτης ἡ κρίσις εἶνε ἔτι ὀλίγου μορφωμένη, οὐτὲ ἔχει ἀληθεῖς φίλους, ἵνα τὴν καθοδηγήσωσιν εἰς τὸ καλόν, οὔτε ἀνατροφήν, δι' ἧς δύναται νὰ καταπαλεμῆσῃ τὰς παρεκτροπὰς. Ἡ ζηλοτυπία, ὁ φθόνος, ἡ ἀκηρυία, ἡ ἀπαρέσκευα εἰς τὴν κατάστασίν της, ὁ πόθος εἰς τὰς ἡδονάς, καὶ πολλὰ ἄλλα κακὰ δύνανται νὰ ἀναπτυχθῶσιν ἐκ τῶν τοιούτων ἀναγνώσεων.

Ἀναγίνωσκε λοιπὸν, προσφιλές μοι τέκνον, βιβλία ἠθικῆς διδασκαλίας, τὰ ὅποια ἐγκρίνουσι οἱ γονεῖς, οἱ εὐλοκρινεῖς συγγενεῖς καὶ οἱ ἀληθεῖς φίλοι, ἐὰν τύχωσι τοιοῦτοι!

Ἡ τάξις εἰς τὰς μελέτας καὶ ἀναγνώσεις, ἡ διατήρησις καὶ ἐκτέλεσις τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ καθηκόντων, ἡ μετριοφροσύνη, ἡ ὑπακοὴ καὶ τὸ μέγα σέβας εἰς τοὺς γονεῖς, ἡ φροντίς, ὅπως διατηρήσῃς πάντοτε πρόθυμος εἰς τὰ ἔργα σου, προσηνὴς εἰς τοὺς οικειοὺς καὶ φίλους, χαρίεσσα καὶ φαιδρὰ πρὸς πάντας, θέλει πάντα ταῦτα καταστήσωσι σεαυτὴν εὐδαίμονα καὶ χορήσιμος ἐπιφελῶς τοῖς γονεῦσι, τοῖς ἀδελφοῖς καὶ τῇ κοινωσίᾳ. Θέλεις κατασταθῆ τὸ παράδειγμα καὶ

ἑπογραμμὸς τῆς ἀρετῆς ἢ δὲ παρ' ἄλλων μέμησις τῶν ἀρετῶν σου καὶ τῆς συμπεριφορᾶς σου θέλει εἰσθαι τιμὴ καὶ ἰκαρύτης.

Οὐδε τε, καὶ μάλα χαίρει, θεὸς δέ τοι ὄλβια δοίεν.

Β. ΥΠΕΙΝΗ ΕΚΑΣΤΟΥ.

Περὶ καλύμματος τοῦ λαιμοῦ.

Εἰς τὰ θερμὰ κλίματα, εὖθα ἡ φύσις ἀπαντεῖ νὰ γίνεταί ἐλευθέρως καὶ ἀνεμποδίστως ἡ τοῦ δέρματος διαφόρησις, ὁ λαιμὸς πρέπει νὰ μένῃ ἀκάλυπτος καὶ τὸ θέρος καὶ τὸν χειμῶνα. Οὕτως διετηρεῖτο ὁ λαιμὸς πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς ἐν Ἑλλάδι τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐνδυμασίας. Εἰς τὰ ψυχρὰ ὅμως καὶ ὑγρὰ κλίματα τὸ κάλυμμα τοῦ λαιμοῦ εἶνε ἀναπόφευκτον· διότι ἡ διαρκὴς τοῦ χειμῶνος μεγάλη ψυχρότης μετὰ ὑγρασίας συνήθως ἐπιφέρει περιψύξεις τοῦ λαιμοῦ, καὶ βαρυτάτας φλογώσεις τῶν ἐντὸς ὀργάνων αὐτοῦ. Εἰς τὰ ψυχρὰ κλίματα ἄλλοτε ἐνέδουον τὸν λαιμὸν μόνον κατὰ τὸν χειμῶνα διὰ τῆς ἀννψώσεως τοῦ περιτραχηλίου τοῦ ἐπευδύτου, κατὰ δὲ τὰς ἄλλας ἐποχὰς εἶχον τοῦτον ἀκάλυπτον. Τὸ εἰδικὸν καὶ διαρκὲς κάλυμμα τοῦ λαιμοῦ τὸ καλούμενον λαιμοδέτης ἐπενοήθη ἐν Εὐρώπῃ σχεδὸν πρὸ ἐνὸς αἰῶνος.

Ἡ χοῆσις λαιμοδέτου, ἐὰν οὗτος ᾖνε παχύς, εἶνε μᾶλλον ἐπιβλαβὴς ἢ ὠφέλιμος, διότι ἐμποδίζει τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀδήλου διαπνοῆς τοῦ δέρματος τοῦ λαιμοῦ, προκαλεῖ συμφορήσεις καὶ σκοτοδυνίας, καὶ εἰς τοὺς προδιατεθειμένους εἰς κεφαλαλγίαν ἐπιφέρει ταύτας.

Ἐπι περισσότερον ἐπιφέρει βλάβας ὁ τῶν στρατιωτῶν λαιμοδέτης, ὅστις περικλείει ἐντελῶς ὅλον τὸν λαιμὸν, διatherμαίνει τοῦτον, ἐμποδίζει τὴν ἀδήλου διαπνοήν, διατηρεῖ ὑγρασίαν, καὶ ἐκ παρामीκρῆς πρίξως ἐπιγίγνονται κατῆσεις τοῦ λαιμοῦ, συμφορήσεις, καριβαριαὶ καὶ κεφαλαλγίαι. Χάρην τῆς υγιείας τῶν στρατιωτῶν πρέπει νὰ καταργηθῆ ἡ χοῆσις τοῦ λαιμοδέτου.

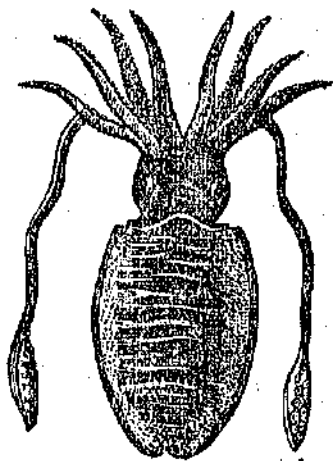
Γ'. ΥΓΙΕΙΝΗ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ.

Περὶ κεφαλοπόδων.

Μεταξὺ τῶν ἀπέτρων εἰδῶν τῶν θαλασσίων ζῶων ὑπάρχει καὶ εἶδος τι καλούμενον *μαλάκια* ἑλληνιστὶ τὸ ὅποιον ἔχει τοὺς πόδας, οἵτινες πλόκαμοι καλοῦνται, προσηρμοσμένους ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς περὶ τὸ στόμα, καὶ χρησιμεύουσιν οὐχὶ πρὸς κίνησιν τοῦ ζῶου, ἀλλὰ πρὸς προσκόλλησιν καὶ λήψιν τροφῆς. Γίνεται ἡ προσκόλλησις διὰ κοιλίων, αἵτινες ὁμοιάζουσι μὲ σικύας (βεντούζας).

Τὸ σῶμα ἐμπασιέχεται ἐντὸς σάκκου, λίαν συστελλομένου καὶ διαστελλομένου κατὰ θέλησιν καὶ χρησιμεύοντος πρὸς κίνησιν τοῦ σώματος. Πρὸς ἐκτέλεσιν ταύτης γεμίζει ὁ σάκκος ὕδατος ἐκ τοῦ ὁποίου ὀρμητικῶς ἐξωθείται τὸ ὕδωρ τοῦτο, πιεζόμενον πάντοθεν διὰ τοῦ σάκκου. Οὕτως κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ὀρμητικῆς ροῆς τοῦ ὕδατος ἐξ ὀπῆς ἀγγείου, τὸ σῶμα λαμβάνει ἀντίθετον κίνησιν, ὡς γίνεται καὶ εἰς τὸ πυροβόλου. Κατὰ θέλησιν τὸ ζῶον ἐξωθεί τὸ ὕδωρ καὶ ὄλας τὰς διευθύνσεις, καὶ παράγει οὕτως ἀντιθέτους κινήσεις. Ἐν τῷ κινεῖσθαι οἱ πλόκαμοι συστέλλονται, σμικρύνονται καὶ συσσωματοῦνται.

Ὅλα τὰ εἶδη τῶν κεφαλοπόδων ἔχουσιν ἴδιον σάκκου ἐνθα ὑπάρχει ὅλη μελανὴ ὑγρὴ, θολὸς ἑλληνιστὶ καλούμενη, τὸν ὅποιον τὸ ζῶον ἐκχύνει καὶ θελόνει τὸ ὕδωρ, ἵνα γένη ἀφανές ὅταν καταδιώκεται παρὰ ἰχθύος ἢ ὄστρακοδέρμου. Ὁ θολὸς οὗτος καλεῖται κοινῶς *μελάνη*, διὰ τοῦ ὁποίου κατασκευάζεται μέλαν χρώμα χρήσιμον εἰς τὴν ζωγραφικὴν. Λέγουσι δὲ ὅτι καὶ ἡ κινεζικὴ μελάνη, τὴν ὅποιαν νῦν μεταχειρίζονται οἱ ζωγράφοι, καὶ τῆς ὁποίας τὴν κατασκευὴν ἀγνοοῦσιν οἱ εὐρωπαῖοι, κατασκευάζεται ἐκ τοῦ θολοῦ τούτου.

Δύο εἰδῶν εἰσὶ τὰ κεφαλόποδα ταῦτα· τὰ μὲν ἔχουσιν ὀκτὸ πόδας (πλοκάμους) καὶ καλοῦνται κοινῶς ὀκτάποδες, κατ' ἀρχαίους πολύποδες· τὰ δὲ ἔχουσι δέκα πόδας (πλοκάμους) ὧν οἱ δύο εἰσὶν ἐπιμήκεις καὶ ἐξογκωμένοι εἰς τὰ ἄκρα.

Τὰ δεκάποδα κεφαλόποδα εἰσὶ δύο εἰδῶν κυρίως αἱ σηπταί (σοῦπται) καὶ αἱ τευθίδες (τὰ κοινῶς καλαμάρια) εἰς τὰ ὁποῖα ἀναγεται ἡ παρακειμένη εἰκὼν.

Αἱ σηπταί διαφέρουσι τῶν καλαμαρίων ἰδίως ἐκ τοῦ ἐν τῷ σώματι αὐτῶν ὑπάρχοντος ὀστεώδους σώματος ἐπιμήκους συγκεκριμένου χυμικῶς ἐξ ἀνθρακικῆς τιτάνου, τὸ ὅποιον οἱ φαρμακοποιοὶ μεταχειρίζονται πρὸς κατασκευὴν ὀδοντοτριμμάτων.

Ὁ Διοσκορίδης λέγει ὅτι τὸ ὄστρακον τῆς σηπταίας ἀρμόζει εἰς κολλύρια πρὸς παράτριψιν τραχείων βλεφάρων· ἐὰν καὶ πολὺ καὶ γένη κόπης λεπτῆ ἐξαλείφει ἐλαφρὰ ἐξαυθήματα, καὶ διαλύει τὰ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ πτερύγια ἐὰν ἐνωθῆ μετὰ κόψεως ἁλατος.

Τρέφονται αὗται διὰ μικρῶν ἰχθύων. Ὁ στόμαχος τῶν κεφαλοπόδων ἐπι τοῦ μέσου τοῦ κορμοῦ, πρὸς βρώσιν πρέπει νὰ ἐξάγῃ τὸ ὄστον τῆς σηπταίας, καὶ ἔπειτα νὰ τὰς μαγειρεύσῃ, καὶ πρὶν τεθῶσιν εἰς τὴν τράπεζαν σχίσον εἰς τὸ μέσον καὶ ἀφαιρέσων τὸ θυλάκιον τοῦ στομάχου, ἔνθα εὐρίσκονται αἱ τροφαί. Αἱ μεγάλαι σηπταί εἰσὶ δυσπεπτότατοι· αἱ μικραὶ εὐπεπτοί. Ὅσιν ὀκτὸν εἰσὶ κατάλληλοι.

Τὰ καλαμάρια εἰσὶ νοστιμώτατα, καὶ οἱ ἀρχαῖοι, ὡς καὶ οἱ νῦν, ἔτρωγον ταῦτα ἐμπερὸς (παραγεμιστά)· οὕτω κατασκευασμένον ἐκαλεῖτο τευθὶς στακτὴ ἢ ἀνθυλεμένη, διότι ἔσαττον (ἐγέμισον) ἀνθυλεύματα (ἠδύσματα).

Ὁ στόμαχος τούτων κεῖται ἐπὶ τοῦ κατωτάτου μέρους τοῦ σώματος. Πρὸς βρώσιν, ἐνῶ εἶνε ὁμόν, διάσχισον τὸ κάτω μέρος καὶ ἐξάγαγε τὰς ἐν αὐτῷ τροφάς· εἶτα μαγειρεύσον κατὰ τέχνην. Τὰ πολὺ μικρὰ εἰσὶν προτιμητέα τηγαυιτὰ σκεπασμένα.

Ὁ Ἴπποκράτης (π. διαίτης Β) λέγει ὅτι οἱ πολύποδες (τὰ ὀκτάποδα), αἱ σηπταί καὶ τὰ τριῦτα βαρύνουσι τὸν στόμαχον ἐσθιώμενα. Ὁ Ζωμὸς τούτων εἶνε εὐκαίλιος. Ὁ Δίφιλος κατ' Ἀθηναίου λέγει ὅτι ἡ σηπταία μαγειρευμένη εἶνε εὐγευστος, εὐπεπτος καὶ εὐκαίλιος. Ἡ μελάνη αὐτῆς λασπύρει τὸ αἷμα καὶ κινεῖ τὰς αἱμορροΐδας. Ὁ Διοσκορίδης λέγει ὅτι τὸ μέλαν ἐψηθὲν εἶνε δυσπεπτον, μαλακύνει δὲ τὴν κοιλίαν. Ἡ

τευθής (τὰ καλαμάριον) εἶνε ἔτι μᾶλλον τῆς σηκίας εὐπε-
πτοτέρα καὶ τρώφιμος καὶ μάλιστα ἢ μικρὸ Ὅ δὲ πολυτοῦς
(πόλυψι δακτύπος) συνεργεῖ ἀφροδισίους· ὡσαύτως καὶ αἱ
σηκίας καὶ αἱ τευθίδες εἶνε δύσπεπτοι· ὁ μεγαλύτερος εἶνε
τροφικώτερος (θρεπτικώτερος). Πρέπει δὲ νὰ ἐπιτινῆ ὁ ἐ-
σθιόμενος τὰ ταιαῦτα οἶνον παλαιὸν λεπτόν.

Τὰ θαλασινὰ ταῦτα ἔτρωγον κατὰ προτίμησιν οἱ κατὰ τὸν
μασαιῶνα μοναχοί. Περὶ τούτων ὁ Πτωχοπρύδρομος εἰς τὴν
προσφώνησίν του πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ Κομνηνὸν
λέγει τάδε:

“Τετράδα καὶ παρασκευὴν ξηροφαγοδινητὸς ἔλω
, ἰχθὺν γὰρ οὐκ ἐσθίουσιν, Ἄναξ, ποσῶς ἐνταῦθα
“εἰμὴ ψωμίτζιν καὶ κρασίην, στακαὺς καὶ ὄρια παγοῦρια,
“καραβιδίτζας ἐκεσταίς, τηγίνον καριδίτζας,
“καὶ λαχανίτζιν καὶ φακὴν μὲ ὑστρουδομιδίτζια,
“καὶ μισὸν γόμον, Δέσποτα, τὰ κτένια, τὰς σουλήμας,
“καὶ φαβετίτζιν ἀλεστόν, ὀρύζην μὲ τὸ μέλι,
“φασόλιν ἐξοφθάλμιστον, ἐλαιὰς καὶ χαβιαρίτζιν,
“καὶ κωρικὴν ἀνοτάραχα διὰ τὴν ἀνορεξίαν.”

Δ'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ.

Περὶ καρκίνου τοῦ ἥπατος.

Ὁμολογεῖται παρὰ τῶν συγγραφέων ἰατρῶν τῆς νοσολο-
γίας ὅτι ὁ καρκίνος τοῦ ἥπατος εἶνε συχνότατος εἰς τὰ ψυ-
χρὰ καὶ ὑγρὰ κλίματα, καὶ σπανιότερος εἰς τὰ θερμά· ὅτι ἡ
ὑπερτροφία τοῦ ἥπατος εἶνε σπανία ἐκεῖ, καὶ συχνοτάτη εἰς
τὰ θερμὰ κλίματα.

Παρ’ ἡμῖν, ὅστις ἐπισταμένως διηρεῖνήσῃ τὰς κατὰ τὰ το-
πικὰ κλίματα νόσους, καὶ τ’ ἀποτελέσματα αὐτῶν, εἴρει ὅτι
οἱ χρόνιοι διαλελλέσκοντες πυρετοὶ οἱ φανεροὶ καὶ οἱ λανθάνον-
τες (κρυφοί), καὶ ἰδίως αὐτοὶ, οἵτινες ἐπικρατοῦσιν εἰς τὰ
παράλια καὶ εἰς τὰ παραποτάμια καὶ λιμνώδη μέρη, ἐπιφέ-
ρουν κατ’ ὀλίγον ὑπερτροφικὰς ἐξογκώσεις, ἢ χρονίως φλο-
γώσεις, τῶν ἐπιχονδρίων ὀργάνων τοῦ ἥπατος, τοῦ σπληνός
καὶ τοῦ στομάχου. Καὶ ἂν μὲν ὁ πάσχων εἶνε χολερικῆς κρή-
σεως γίνεται ὑπερτροφία τοῦ ἥπατος καὶ ἀνὰ τὸ σπληνός
ἐὰν δὲ ἦνε κρᾶσεως λυμφατικῆς, αἱματώδους κλπ. γίνεται

ὑπερτροφία τοῦ σπληνός. Ὁ στομάχος καὶ εἰς τὴν μίαν πε-
ριπτώσιν καὶ εἰς τὴν ἄλλην εἶνε διεσταλμένος καὶ ἐξογκω-
μένος.

Ἡ τοιαύτη κατάστασις εἰς τὰ ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ κλίματα
τῆς Εὐρώπης δὲν παρίσταται τόσον συχνὰ ὅσον εἰς τὰ θερ-
μὰ κλίματα· ἐν γένει εἴτ’ εἰν ὁ καρκίνος τοῦ ἥπατος ἐν τοῖς
θερμοῖς κλίμασι, καὶ ἰδίως ἐν Ἑλλάδι εἶνε σπανιότατος.

Διὰ τοῦτο οἱ πάσχοντες ἐνταῦθα ἐξ ἐξογκώσεως ἢ ὑπερ-
τροφίας τοῦ ἥπατος μεταβαίνοντες πρὸς θεράπειαν εἰς Εὐρώ-
πην ἀκαούσιν ὅτι πάσχουσιν ἐκ καρκίνου, ἐνῶ οὐδύλας ἐκ
τούτου πάσχουσιν· ἀλλὰ συμπίπτουσι πολλὰ συμπτώματα
νὰ ὁμοιάσῃ μετὰ τῶν τῆς ἐξογκώσεως τοῦ ἥπατος ἢ τοῦ
στομάχου, καὶ ἀπηλπισμένοι ἐκεῖθεν ἐπιστρέφουσι.

Ἐπάρχουσιν ὅμως καὶ συμπτώματα, τὰ ὅποια διαφέρουσιν
ὅταν ὑπάρχῃ καρκίνος, καὶ ὅταν ὑπάρχῃ ὑπερτροφία, ἐξογκώ-
σεις, χρονία φλύγώσεις τοῦ ἥπατος.

Τὸ σημαντικώτερον σύμπτωμα τῆς ὑπάρξεως τοῦ καρκίνου
εἶνε ὅτι ὅταν ὑπάρχῃ καρκίνος ἢ θρεπτικὴ δύναμις τοῦ σώ-
ματος πάσχει, δὲν γίνεται καλή, καὶ ὁ πάσχων ἀδιακόπως
ισχυαίνει, ἀδυνατεῖ, ἀνευ ἐπαισθητοῦ πυρετοῦ, ὑφίσταται
συνεχεῖς διαρροίας, καὶ οὐχὶ δυσκοιλιότητα, ὑφίσταται ἐκ-
κρίσεις ὑγρῶν ἐν τῇ κοιλίᾳ κλπ. Συνήθως ὁ καρκίνος δὲν διαρ-
κεῖ πλέον τῶν 15 ἢ 18 μηνῶν.

Ὅταν ὅμως ὑπάρχῃ ὑπερτροφία τοῦ ἥπατος, ἢ θρεπτικὴ
δύναμις δὲν ἐλαττοῦται πλὴν ἢ διόλου, ὑπάρχει λανθάνων
πυρετὸς καταφανέστερος γινώμενος ἐκ κρυολογήματος, πο-
λυφαγίας, θυμοῦ, λύπης κλπ. ὑπάρχει ἐπίμονος δυσκοιλιο-
της. Ἡ ὑπερτροφία τοῦ ἥπατος διαρκεῖ ἔτη πολλά, καὶ ὁ
οὕτως ἥπατικὸς ἐπίστε ἀποθνήσκει ἐξ ἄλλης νόσου.

Ὅταν ὑπάρχῃ καρκίνος οἱ πόνοι ἀγασσιν ἀξάνοντες ὡσαύ-
τως καὶ ἢ πρὸς τὸ τρώγειν βρεξὺς βαθμηδὸν ἐλαττοῦται, καὶ
πᾶσι σχεδὸν ὀλοσχερῶς συμβαδίζουσα μὲ μεγάλην ἰσχυρό-
τητα τοῦ σώματος, λεπτότητα τοῦ δέρματος καὶ κατὰ πτω-
σιν τῶν δυνάμεων· σὺν τούτοις ἐνυπάρχουσιν ἐμετοὶ καὶ
διάρροια ἀκατάσχετοι διὰ φαρμάκων.

Ὁ καρκίνος συνήθως ὑπάρχει, ἐπὶ τῆς ἔξω ἐπιφανείας τοῦ
ἥπατος καὶ παρεχει ἀνωμαλίας· ἀλλὰ καὶ αὐτὰ καὶ ἐν τῇ ὑ-
περτροφικῇ ἐξογκώσει αὐτοῦ ἐνυπάρχουσι.

Ε. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ.

Φενικού οξέως θεραπευτική δύναμις.

Ἡ χρῆσις τοῦ ἀντισηπτικοῦ τούτου φαρμάκου ἐγένετο ἐπιτυχῆς ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ· δίδεται εἰς καταπότια ἢ εἰς κλείσμα ὑπὸ 10 ἕως 20 κόκ. καθ' ἡμέραν.

Τὸ πρῶτον ἀποτέλεσμα εἶνε ἡ ἐλάττωσις τοῦ πυρετοῦ· ἡ τοῦ σώματος θερμότης καταβαίνει εἰς 3 ἢ 4 βαθμούς, καὶ μετὰ ἡμίσειαν περίπου ὥραν ἐπέρχεται ἀφθονὸς ἰδρῶς. Ὁ ἰδρῶς οὗτος δὲν προέρχεται ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἱατρικοῦ· διότι ὁ Ρευμόνδος ἐποίησε ἐγχυσιν ἐξ 1) ἡ χιλιοστογράμμου Δοουβοασίνης, ἣτις ἔχει τὴν ιδιότητα ἐν ἀκαρὶ νὰ καταπαύῃ τὸν ἰδρῶτα, καὶ ὁμως ἡ ἐλάττωσις τοῦ πυρετοῦ ἐγένετο.

Ἄλλοι μετεχειρίσθησαν τὴν φενικὴν σόδιον ὑπὸ δόσιν 1 ἕως 1,50 γραμ. καὶ ἔτυχον τ' αὐτὰ ἀποτελέσματα, τῇ διαφορᾷ ὅτι ἡ σκευασία αὕτη εἶνε ἥττον ἀβλαβής.

Διαλελυμένον ὑπὸ δόσιν 1) 2 γραμ. ἐπιθετόμενον ἐπὶ ἐρισυπέλατος καὶ ἐσωτερικῶς λαμβανόμενον μεγάλως ὠφελεῖ.

Κατὰ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ διδόμενον παρατηρήθη ὅτι περὶ τὴν 15 ἡμέραν ἐπιφέρει ἐξάνθημα φλυκταινώδες, ἐν ταῖς φλυκταινίαις ἐνυπάρχουσι μικροζωδάρια, τὰ βατονικὰ βακτηρία· ταῦτα εὐρίσκονται καὶ ἐν ταῖς οὖροις, καὶ εἰσὶν ἡ ἀρχικὴ αἰτία τῆς νόσου. Πάντα ἐξωθοῦνται ἐκ τῆς φύσεως τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ φενικοῦ οξέως ἐκτὸς τοῦ διοργανισμοῦ· ἐκ δὲ τούτου δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι καὶ τοῦτο εἶνε εἰδικὸν φάρμακον κατὰ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ.

Ἄλλὰ καὶ ἡ κίνα καὶ ἡ ἐκ ταύτης κινίνη καταστρέφουσι τὴν αἰτίαν ταύτην τῆς νόσου καὶ θεραπεύουσι· διότι φονεύουσι τὰ μικροζωδάρια, ἐνῶ τὸ φενικὸν οξὺν ἐξωθεῖ ταῦτα.

Τινὲς τῶν ἱατρῶν ἔδωκαν μεγάλας δόσεις τοῦ φενικοῦ οξέως ἕως δύο δράμια. Τοῦτο εἶνε ἐπικινδυνον, διότι εἶνε δηλητήριον.

Ἡ διὰ τοῦ φενικοῦ οξέως δηλητηρίασις παρέχει τάδε τὰ συμπτώματα· ἰδρῶτας ἀφθόνους, πολυουρίας, λευκοματουρίαν, κῶμμα, συμφορήσεις πνεύμονος κλπ.

Ὁ Κλενάρδος ἀντικρούει τὴν χρῆσιν τοῦ φενικοῦ οξέως ὡς ἱατρικοῦ ὑποθερμαντικοῦ ἕνεκεν τῆς δηλητηριώδους ιδιότητος

αὐτοῦ, καὶ προτιμᾷ τὰ ψυχρὰ λουτρά, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ὅς ἐπὶ τὸ πλείστον ἐπιφέρουσι συμφορήσεις εἰς τοὺς πνεύμονας καὶ εἰς τὰ ἔντερα καὶ καθίστανται θανατηφόρα.

Ζ. ΠΡΟΧΕΙΡΟΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑΙ ΣΚΕΥΑΣΙΑΙ.

Οἶνοι ἱατρικοὶ ἢ βάμματα οἰνώδη.

Ὅταν ὁ οἶνος ἐμπεριέχῃ ἱατρικὰς ὕλας καλεῖται ἱατρικὸς οἶνος ἢ βάμμα οἰνώδες καὶ χρησιμεύει πρὸς διαφόρους θεραπείας νόσων, καὶ ὡς δυναμωτικὸν εἰς τοὺς ἀδυνάτους καὶ ἀναρρωνύοντας. Πίνεται πάντοτε ὑπὸ μικρὸν ποσὸν καὶ εἰς ὠρισμένας ἐποχάς, ἰδίως τὴν πρῶταν καὶ τὴν ἐσπέραν ὑπὸ δόσιν ρακοποτήριον μικροῦ ἢ κοχλιαρίου ροφήματος. Ἴδου σκευασίαι τινὲς τὰς ἰσχύας δύναται τις ἐν οἴκῳ ποιῆσαι.

Βάμμα κίνας ἀπλοῦν.

Θέσον ἐντὸς φιάλης 1 ὀκ. χωρητικότητος φλοιοῦ κίνας περουνβιανῆς λειοτετριβημένης δρᾶμ. 20, καὶ ἐπίχυσον οἶνοπνεύματος δρᾶμ. 50, ἀνακάτωσον καλῶς, καὶ πομώσας καλῶς, ἀφες τὸ σύνολον πρὸς μούσκευμα ἐπὶ 24 ὥρας· εἶτα πρόσθες οἴνου λευκοῦ παλαιοῦ ἀνευ ρητίνης ποσὸν ὅσον ἀρκεῖ πρὸς πληρωσιν τῆς φιάλης, καὶ ἀφες τὸ σύνολον ἐν σκιερῷ τόπῳ ἐπὶ 12 ἡμέρας, ἀνακινῶν αὐτὸ καθ' ἐκάστην. Μετὰ ταῦτα στραγγίξου, καὶ θέσον ἐν ἄλλῃ καθαρᾷ φιάλῃ καὶ φύλαξον πρὸς χρῆσιν. Διαρρεῖ ἐπὶ μῆνας· ἀλλοιοῦται ἢ καὶ ὀξυνίξει ἐὰν ἀφεθῇ πλεονα καιρὸν μετὰ τῆς κίνας ἀνευ στραγγίσματος. Δύναται γενέσθαι χρῆσις αὐτοῦ καὶ μετὰ 24 ὥρας μετὰ τὴν προσθήκην τοῦ οἴνου.

Οἶνος φλοιοῦ κίνας σύνθετος καὶ ἰσχυρότερος καὶ ἀσφαλέςτερος τοῦ ἀναφερομένου ἐν τῷ Φοίβῳ ἔτ. Α', σλ. 71.

Δ. φλ. κίνας περουνβιανῆς	δρ.	100
,, χαμαιμήλων	,,	40
,, φύλ. βλαστῶν ἀγρίας ἐλαίας	,,	40
,, καφὲ ὤμου χονδροκοπανισμένου	,,	40

„ ρίζης νάρδου (βαλεριάνας)	δρ.	10
„ φλοιού κυρέλλας	„	5
„ φλοιού κιστεαριλλίας	„	3
„ μοσχοκάρυα	ἀριθ.	2
γλυκανίσου	δρ.	5
οίνοπνεύματος	„	200
οίνου παλαιού λευκού	„	1200

Λειώτρινον πάσας τὰς στερεὰς ὕλας, ἐκτὺς τοῦ γλυκανίσου, καὶ θέσου ἐντὸς ὑελίνου ἀγγελίου ἔχοντος στόμιον σπινάν, ὡς ἐστὶν ἡ μαύρη φιάλη (χιλιάρικη). Πρόσθετε τὸ οἰνόπνευμα, ἀνακάτωσον, καὶ ἄφετε ἐπὶ 24 ὥρας, εἰτα πρόσθετε τὸν οἶνον καὶ ποίει ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ.

Ἡσκευασία αὕτη τοῦ οἴνου τῆς κίνου εἶνε ἡρωική. Λαμβανομένη ὑπὸ δόσιν ἡμίσεως ρακοπότηρου τὴν πρωῶν εἶνε προφυλακτικὸν μέσον κατὰ τῶν ἐλωδῶν μiasμῶν εἰς τοὺς κατόικους τῶν ἐλωδῶν τόπων. Λαμβανομένη ὑπὸ δόσιν ἀνά ἐν ρακοπότηρον πρῶτῃ νήστῃ, καὶ ἐσπέρας μετὰ τὸν δεῖπνον δύο ὥρας, εἶνε ἄριστον ἀντιπυρετικὸν κατὰ τοῦ διαλείποντος πυρετοῦ, ὃν θεραπεύει ἄνευ κινίνης. Λαμβανομένη μόνον τὴν πρωῶν ὑπὸ ἐν ρακοπότηρον ὠφελεῖ τοὺς καχεκτικούς καὶ τοὺς πάσχοντας ἐκ τοῦ στομάχου καὶ προφυλάττει ἐκ τοῦ διαλείποντος πυρετοῦ.

ΠΑΝΤΟΙΑ

Περὶ τῆς χρησιμότητος τῶν πρακτικῶν γνώσεων τῆς ἰατρικῆς εἰς πάντα ἀγαπῶντα τὴν διατήρησιν τῆς ὑγείας καὶ ζωῆς αὐτοῦ.

Διεσώθη ἐπιστολὴ τοῦ σοφοῦ Δημοκρίτου πρὸς τὸν φίλον του Ἰπποκράτην, τὸν πατέρα τῆς ἰατρικῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ σὺν ἄλλοις ἀναφέρει καὶ τὰδε.

«Πρέπει, λέγει, πάντες οἱ ἄνθρωποι νὰ γνωρίζωσι τὴν ἰατρικὴν, ὃ Ἰπποκράτης, διότι τοῦτο εἶνε καλὸν ἅμα καὶ συμφέρον εἰς τὸν βίον. Ἐπιπερισσότερον ταύτην πρέπει νὰ γνωρίζωσιν οἱ γραμματισμένοι καὶ οἱ λόγιοι. Δοξάζω ὅτι ἡ ἰατρικὴ εἶνε ἀδελφὴ καὶ σύνοικος τῶν φιλοσοφικῶν γνώσεων, διότι ἡ μὲν σοφία ἐλευθερῶνει τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν παθῶν, ἡ δὲ ἰατρικὴ ἀφαιρεῖ τὰς νόσους ἐκ τοῦ σώματος. Ἡ παρουσία αὐτῆς τῆς ὑγείας ἀξιάκει τὸν νοῦν. περὶ τούτου εἶνε καλὸν νὰ

ἠφροντίζωσι οἱ καλῶς σκεπτόμενοι (οἱ φρόνιμοι). Ὅταν συνεχῶς πάσχη τὸ σῶμα, ὁ νοῦς δὲν ἔχει ὄρεξιν πρὸς μελέτην τῆς ἀρετῆς· διότι ἡ παρουσία τῆς νόσου μεγάλως ταπεινώνει τὴν ψυχὴν, καὶ καθίστησιν ἐμπαθὲς τὸ φρόνημα.

Ταῦτα σχεδὸν καὶ ὁ θεῖος Ἰπποκράτης πρακτικώτερον ἐκφράζει λέγων ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἀφείλει νὰ ἔχη ἰατρικὰς γνώσεις, ἵνα δύναται διὰ τούτων καὶ τὴν ὑγείαν νὰ διατηρῇ καὶ προφυλάττει καὶ τὴν πρόοδον τῆς νόσου νὰ προλαμβάνη.

Καὶ ὁ Γαληνὸς τ' αὐτὰ περίπου λέγει. Καὶ ὁ Πλαύταρχος εἰς τὰ ὑγιεινὰ αὐτοῦ παραγγέλματα λέγει ρητῶς ὅτι πρέπει ἕκαστος νὰ γνωρίζῃ νὰ διακρίνῃ τὸν ἑαυτοῦ σφυγμὸν ἂν δεικνύῃ πυρετὸν ἢ παραχὴν ἢ οὐ.

Ἐκαστος λοιπὸν ἀφείλει γνωρίζειν τὰ κυριότερα καὶ πρακτικώτερα μέρη τῆς ὑγιεινῆς, τῆς νοσολογίας καὶ τῆς θεραπευτικῆς, ἵνα οὐ μόνον νὰ δύναται καθ' Ἰπποκράτην νὰ διατηρῇ τὸν ὑγίειαν, καὶ τὴν πρόοδον τῆς νόσου νὰ προλαμβάνῃ, ἀλλὰ νὰ δύναται νὰ παρέχῃ καὶ εἰς ἄλλον πάσχοντα προσήκουσαν βοήθειαν.

Διὰ ταῦτα, ὁ ἱερὸς Ἰπποκράτης εἰς τὸν Α', ἀφορισμὸν αὐτοῦ λέγει ὅτι πρέπει ὄχι μόνον ὁ ἰατρὸς νὰ πράττῃ τὰ δέοντα πρὸς θεραπείαν νοσήματος, ἀλλὰ καὶ ὁ νοσῶν νὰ ὑπακούῃ καὶ νὰ ἐκτελῇ τὰς τοῦ ἰατροῦ διαταγὰς, καὶ οἱ περιποιηόμενοι τὸν νοσῶντα πρέπει νὰ ἐκτελῶσι τὰ διατασσόμενα. Ἴνα λοιπὸν καταλλήλως ταῦτα ἐκτελῶσι πρέπει νὰ γνωρίζωσι τὰς πρακτικὰς γνώσεις τῆς ἰατρικῆς

Προφύλαξις ἐκ τοῦ ἀνθρακος.

Ὁ διὰ τοῦ μαλύσματος τοῦ ἀνθρακος ἐμβολιασμὸς προφυλάττει τὴν μετάδοσιν τούτου· 500 πρόβατα εἰς Γεωργικὴν σχολὴν τοῦ Ἀλφορτ τῆς Γαλλίας οὕτως ἐμβολιασθέντα ἀπέφυγον τὸν ἀνθρακα.

Ὁ Παστέρ λέγει ὅτι ὑπὲρ τὰς 20,000 χιλιάδας πρόβατα ἐμβολίασε, καὶ οὐδὲν προσεβλήθη.

Ὁ Παστέρ διέκρινε καὶ τὰ μικροζωδάρια τοῦ κίτριου πυρετοῦ, καὶ ἤδη ἐπασχολεῖται ἵνα προφυλάξῃ τὸν κόσμον ἐκ τοῦ κίτριου πυρετοῦ διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ.

Περί νοσούντων.

Δύο τάξεις νοσούντων υπάρχουν ως πρὸς τὰς θεραπευτικὰς διαθέσεις. Οἱ μὲν ἔχοντες ὑπομονὴν ἀφοσιοῦνται εἰς τὸν ἰατρόν, καὶ ἐκτελοῦσιν ἀκριβῶς πᾶσαν διαταγὴν αὐτοῦ. Οὗτοι εἰσὶν ἀσφαλέστεροι πρὸς τὴν θεραπείαν των· διότι μετὰ γὰρ συντελεῖ εἰς τὴν ἐπισταμένην θεραπείαν· ὅταν ὁ ἰατρός γνωρίζῃ ὅτι ὁ ἀσθεὴς εἶνε ἀφωσιωμένος εἰς αὐτόν, καὶ ἐκτελοῦνται αὐστηρῶς αἱ διαταγαὶ του, ὁ ἰατρός οὗτος ὑποχρεοῦται ἠθικῶς νὰ προσέχῃ πολὺ, νὰ προμελετᾷ καὶ νὰ συμβουλευῆται καὶ ἄλλον συνάδελφον κατ' ἀπαίτησιν αὐτοῦ καὶ οὐχὶ τοῦ ἀσθενοῦς καὶ τῶν περὶ τοῦτον.

Οἱ δὲ στερούμενοι ὑπομονῆς καλοῦσιν ἓνα ἰατρόν, ἐξακολουθοῦσιν τὰς διαταγὰς του, καὶ εἰς ταχέως δὲν θεραπεύθωσιν ὡς οὗτοι ποθοῦσι καὶ φαντάζονται, προσκαλοῦσι κρύφα ἢ καὶ φανερὰ ἄλλον ἰατρόν, τὸν ὅποιον ἄλλος φίλος συνταίνει ὡς καλεῖτερον καὶ θαυματοργῶς θεραπεύοντα, καὶ ἀμέσως καὶ τοῦτου τὰς διαταγὰς ἐκτελοῦσιν, ἐνίοτε δὲ καὶ τῶν δύο ἰατρῶν ἀναμῖξ τὴν θεραπείαν ἀκολουθοῦσι. Καρρινόμενοι εὐκόλως καὶ ταχέως ἐκ πάσης θεραπείας ὅταν χρονίως πάσχουσιν, καταφεύγουσιν εἰς ἐμπειρικούς, εἰς γυναίκας, εἰς γόητας κλπ. καὶ εἰς πᾶν ὅ,τι ἀκούσῃσι, πάντα δοκιμάζουσι καὶ οὐδὲν κατέχωσι. Πρὸς οὐδὲν ἔχουσι πεποιθήσιν. Οἱ τοιοῦτοι δυσχερῶς θεραπεύονται, καὶ ἐνίοτε γίνονται θύματα τῶν τοιούτων διαθέσεων των.

Εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἀνάγονται ἀτυχῶς καὶ σπουδαῖοι καὶ ἐπίσημοι, καὶ πεπαιδευμένοι, καὶ ἐξηγουμένοι εἰς τὸν τρόπον καὶ τὴν συμπεριφορὰν, καὶ ἄσημοι, καὶ ἀμαθεῖς καὶ ἀκατέργαστοι.

Μυωπία παίδων.

Κατὰ τὰς παρατηρήσεις ἡμῶν ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἐπιγίνεσθαι εἰς τὴν μικρὰν ἡλικίαν τῶν σπουδάζοντων τέκνων ἡ μυωπία. Πλείστα παῖδια καὶ ἄρρεα καὶ θήλαα κατέχοντα ἀνεπισθῆτως ἐκ τοῦ παθήματος τούτου ἀνεγνωστὴς παρ' αὐτῶν καὶ τῶν γονέων αἰτίας. Ἀποδίδομεν τὸ σπουδαῖον τοῦτο πάθημα εἰς τὴν πολὺν ἀνάγνωσιν τὴν ἡμέραν, καὶ τὴν νύκτα εἰς τὸ φῶς τοῦ πετρελαίου. Ἡ ἐκ τούτου θερμότης καὶ ἡ ζωηρὰ λάμψις εἰσὶ κατ' ἡμᾶς ἡ κυριωτέρα αἰτία. Οὐχ ἡ-

των καὶ ἡ διαρκὴς γραφὴ καὶ ἀνάγνωσις πολλῶν καὶ διαφόρων μαθημάτων, μεθ' ὧν ἐπιφορτίζωσι τὰ τρυφερὰ ταῦτα πλάσματα συντελοῦσι πρὸς τὴν ἐξασθένησιν τῆς ὄρασεως.

Οἱ κινδυνεῖς τὸν βολβὸν τοῦ ὀφθαλμοῦ μὴς ἀναγκαζόμενοι ἐκ τῆς διαρκούς γραφῆς καὶ ἀναγνώσεως νὰ μένωσιν ἀκίνητοι, καὶ νὰ κρατῶσι διὰ τῆς διαρκούς συστολῆς των ἀκίνητον τὸν βολβόν, ἐπιφέρουσι κατ' ὀλίγον τὴν ἀλλοίωσιν τῆς ἐμπροσθίας κυρτότητος τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἐξ ἧς ἡ μυωπία.

Προκαλοῦμεν τὴν ἔρευναν τῶν ἐνασχολουμένων φίλων τῶν ἐρευνῶν τῆς ἐπιστήμης ἐπὶ ταῦ σπουδαῖον τοῦτου τῆς δημοσίας ὑγείας ἀντικειμένου.

Αὐτόματος ἀνάφλεξις.

Πολλὰ πυρκαῖα οἰκιῶν προέρχονται αὐτομάτως ἀνευ φαινομένης γνωστῆς αἰτίας.

Γίνεται αὐτόματος ἀνάφλεξις· ὅταν βαμβακερὸν ὑφάσμα ἦνε ἐμβρεγμένον μετὰ λιπελαίου ἀβράστου· ὡσαύτως καὶ τὸ ελαιόλαδον, καὶ πᾶσα λιπαρὰ ὕλη ὅταν ὑπάρχῃ μετὰ βαμβακεροῦ πράγματος, καὶ ὑπάρχει θερμοκρασία τις ἐπαισθητὴ γίνεται ἡ ἀνάφλεξις ἐντὸς ὀλίγων ὡρῶν ὁ ἕως 10.

Ἄρκει ἐνίοτε ἡ προσβολὴ τοῦ ἡλίου διὰ τῶν ὑδάτων ἐπὶ τοιούτων ὑλῶν ὅπως γένηται αὐτόματος ἀνάφλεξις.

Ἀνάγκη λυπὸν οἱ μάγειροι, οἱ λιπαρὰς ὕλας ἐργαζόμενοι νὰ προσέχωσι καὶ νὰ μὴ σπογγίζωσι ελαιώδεις καὶ λιπαρὰς ὕλας διὰ βαμβακερῶν ὑφασμάτων· ἄλλως νὰ ρίπτωσι ταῦτα μακρὰν ἐκτὸς τῆς οἰκίας. Εἰς τοῦτο πρέπει νὰ προσέχωσι πολλὸν οἱ τῶν ἀτμοκινήτων ὑπηρέται.

Αἱ ἑορταὶ γίνονται χάριν ὑγείας τῶν σωματικῶς ἐργαζομένων· διότι ἡ ἐφήμερος ἀνάπαυσις μετὰ ἐργασίαν πολλῶν ἡμερῶν ἀναζωογονεῖ ἐκ τῆς σωματικῆς ἐργασίας τὰς ἐξηνητημένους δυνάμεις τῶν μυῶν τοῦ σώματος. Οἱ πνευματικῶς ἄμως ἐργαζόμενοι οὐδεμίαν ἀνάγκην ἀργίας ἔχουσι· διότι ἡ νοερὰ ἐργασία οὐδὲν εὐχεταῖ οὔτε ἀδυνατεῖ, ἐκ τοῦ ναυτιοῦ διὰ μὲν τῆς συνεχοῦς ἐργασίας αὐξεται καὶ ζωπυροῦται διὰ δὲ τῆς ἀργίας ἐξασθευεῖ καὶ χαυνοῦται.

Οἱ διδάσκαλοι, οἱ μαθηταί, οἱ ἄρχοντες, οἱ δικασταί, οἱ ἱερεῖς, κλπ. οὐδεμίαν ἀνάγκην ἔχουσι ἀργίας· διὰ τοῦτο ἐν ἀργίᾳ ἑορτῶν ἐπιβάλλεται ἡ μελέτη. Μικρὰ διακοπὴ, τροφί-

εὐπεπτος, καὶ ἀρκεταὶ ὄραι ὕπνου ἀρκοῦσι διὰ τοὺς νοερώς ἐργαζομένους.

Ἰδιότητες ἐλμίνθων.

Δι' ἐλμινθες στέρονται ἀναπνευστικῶν ὀργάνων. Ἐχουσι ὑπερβολικὴν γονιμότητα. Ἡ ἐλμινς ἀσκαρίς (σλ. 167 τ. Γ') γεννᾷ κατ' ἔτος ὠὰ 60 ἕως 64 ἑκατομύρια κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ Λευφάρτου καὶ τοῦ Ἐσχρίκτου. Τὰ ὠὰ ταῦτα δὲν ἐπώάζονται, ἐνθα κατοικοῦσιν αἱ γονεῖς τῶν, ἀλλ' ἐξέρχονται τοῦ σώματος, καὶ εἰσέρχονται διὰ τῶν πωτῶν εἰς ἄλλους διαοργανισμούς, ἐνθα ἐπώάζονται καὶ ἐπιτυγχάνουσι κατάλληλῃ τὴν διάθεσιν τοῦ σώματος. Εὐρίσκονται εἰς τὸ αἷμα, καὶ μεταδίδονται ἐκ τῆς μητρὸς εἰς τὸ ἔμβρυον.

Ἐκαστος τῶν συνδρομητῶν τοῦ «Φοίβου» καὶ τῆς «Γεωργικῆς» παρακαλεῖται ὅπως λάβῃ τὸν κόπον νὰ πέμψῃ τὴν εὐτελεῆ συνδρομὴν τῶν φρ. 5 διὰ τὸ ἐσωτερικόν, καὶ 5,50 διὰ τὸ ἐξωτερικόν εἰς γραμματόσημα οἰουδήποτε ἔθνους ταχυδρομικῶς ἐν ἐπιστολῇ, ἀφαιρῶν ἐκ τοῦ ποσοῦ τὰ ταχυδρομικὰ πρὸς τὸν ἐκδότην κ. Ι. Π. Πύρλαν ὑπ' εὐθύνην αὐτοῦ· διότι οὐδεμία μέχρι τοῦδε ἀφορμὴ ἐδόθη πρὸς δυσπιστίαν εἰς τὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν.

Οὕτως γίνεται μεγάλη εὐκολία τῆς εἰσπράξεως, καὶ ἀποφυγὴ ἐπαχθῶν ἀπαιτήσεων ἐξ εἰσπρακτῶρων, καὶ μεγάλη χάρις εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ «Φοίβου».

«Ἄνευ χαλκοῦ Φοίβος οὐ μαυτεύεται.»

Πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ Φοίβου ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ κ. Ι. Π. Πύρλα.

- Συνέκδημος ὑγιεινὴ ἐκδ. Β'. φρ. 6
- Συνέκδημος Ἱατροδικαστικὴ φρ. 10
- Ἐγχειρίδιον φυσικῆς πειραματικῆς φρ. 2
- Πραγματεῖα περὶ τῶν λουτρῶν δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ Παραφοίβῳ φρ. 2
- Πραγματεῖα περὶ τοῦ Καφέ φρ. 1.
- Πραγματεῖα περὶ τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἀρμολοῦ πολιτεύματος φρ. 1.
- «Φοίβος», Α', Β' καὶ Γ'. ἔτος ἀνά φρ. 5 ἑκαστον ἔτος.
- «Παραφοίβος», Α' καὶ Β'. ἔτος φρ. 2 1]2.
- Γεωργικὴ ἐτησίως συνδρομὴ φρ. 2.